

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosa ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalivm Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

2. De foro competenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

indice non tenetur respondere si est proflus alterius fori. Item non obstante tempore feriarum vindemiarum index procedere potest ne ex fraude prorogetur tempus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Felin. Dec. Anch. Barbat. Aretin. Panorm. Host. Butr. Henric. Ioan. Monach. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Cujac. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 16. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 120. remissius Cafal. in annot. & Ximen. in concordant. p. 1. & 2.

2 Collige ex text. conuentum super possessione alienius rei coram vno iudice non posse reconueniri coram eodem super proprietate, sed quia hæc resolutio aduersatur textui in c. 1. in fi. de causa posses. quatenus causam probat possessionis, & proprietatis sub vno, eodemque iudice esse decidendam; ideo pro concordia vide quæ dixi ad d. c. 1. in illis verbis, sub vno eodemque iudice.

3 Vel quasi. Hæc dictio, quasi, improprietatem, fictionem, & diminutionem denotat, vt tenent plures per me citati in remiss. de dictio. & claus. dict. 261. num. 3.

4 Diffinitiuam sententiam promulgauit.] Notatur hic Abb. & Felin. sententiam in possessorio latam esse diffinitiuam, intellige de possessorio ordinario, in quo principaliter agitur de possessione, & quidem seruat iuris ordine, & processu iudiciario, non tamen quando summarie contenditur inter partes lite principali pendente quis interim debeat esse in possessione, Damhud. in pract. c. 23. & seg. Capyc. decis. 55. n. 2. & 8 bene Con. pract. c. 17. n. 2. Gail. lib. 1. obseru. 6. & 7. Menoch. remed. vlt. retin. n. 46. & 47. Bernard. Graue. ad pract. Camera Imper. lib. 1. concl. 7. consid. 1. n. 1. Valasc. conf. 79. n. 18 Dominus meus ad Ordinationes Regias Lusitanorum, lib. 3. tit. 6. in princ. n. 2.

5 Fori pars altera, &c.] Vide Xuat. in l. post rem indicatam, in comment. legum Regni, ampliat. 4. Gutier. canon. lib. 1. c. 34 n. 10. Ioan. Garc. de nobilit. §. 2. gloss. 1. n. 17. Perez l. 1. gloss. 3. pag. 267. col. 1. ad fin. tit. 6. lib. 2. Ordin. Cenall. comm. contra comm. q. 822. n. 110. Sahag. ad cap. 1. in fi. de sequest. posses. & propr. n. 95. 97. 99. & 100.

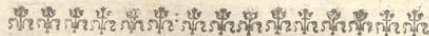
6 Quatenus hic an electus contra quem opponitur, vel excipitur, interea habeat aliquam administrationem, & respondent omnes in presenti, quod non teste Ioan. Monach. hic n. 10.

7 Tempus regiminis electi inuulter elabatur.] Notatur ad hoc quod electus pro officiali ad certum tempus, lapsio illo tempore intra quod officialis fuit impeditus seruire, non debet sibi reintegrari aliud tantum tempus, quo fuit impeditus seruire; vt per Abb. hic notab. perul. Vincent. de Franch. decis. 419. num. 1. & 2. optime Valasc. consult. 155. num. 4. vbi num. 5. affirmat se in facto vidisse indicatum, quod cum quidam electus ad officium adhibitum fuisset impeditus per obiectiones sibi oppositas, quod non fuerat rite, & recte electus, & interim quod sententiam obtinuit supremi Senatus in confirmationem suæ electionis, lapsum fuit tempus, quo erat seruaturus, & tamen idem Senatus noluit in sententia clausulam adicere, quod reintegraretur sibi tempus quo fuerat a tertio male impeditus seruire.

8 Propter vindemias.] De diebus feriatis gratia vindemiarum dicam commodius ad cap. vltim. in fi. de feriis.

9 In gloss. Super proprietate, ibi, & tunc etiam si velent, &c. Notatur ad hoc quod clericus agens in iudiciis possessorijs, & summarijs, non potest recon-

ueniri pro causa summaria, vt per Honded. conf. 21. n. 27. & 29. lib. 1. Carpan. super statut. Mediolan lib. 1. c. 44. n. 109. & 110. Carau. super ritu Magnæ Curie Vi-carie, ritu 67. n. 7. Menoch. de arbit. casu 184. n. 3. quos, & alios refert, & sequitur Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. n. 774. vbi n. 775. limitat non procedere si causa pro qua clericus reconuenitur esset pariter summaria, vt si ageret remedio retinendæ possessionis, quia in ea poterit legitime reconueniri remedio recuperandæ, & n. 777. limitat etiam quando reconueniens renuntiaret privilegio reconuentionis, scilicet si esset conuentum ne vtraque causa simul expediat, sed separatim de eis cognoscatur tunc, enim etiam in summarijs datur & conceditur reconuentionio.

De Foro competenti.

TIT. II.

SUMMARIUM.

- 1 Doctores referuntur super hac rubr. scribentes.
- 2 Forum dicitur à fando, siue à Foroneo Rege, & aliquando à ferendo.
- 3 Forus definitur vt sit exercendarum litium locus, constans causa, lege, & iudicio.
- 4 Forus in genere masculino, & neutro reperitur.
- 5 Forus à territorio longe differt.
- 6 Forus non solum comprehendit iurisdictionem quæ exercetur in litibus derivandis, sed etiam locum exercendarum litium tanquam aggregatum, & compositum ex virisque.
- 7 Forus dicitur exterior, & interior, & differunt.
- 8 Forus interior, seu conscientia principaliter tendit ad penitentiam & satisfactionem diuinæ offensa; interior autem ad vindictam culpæ, seu publicam vindictam & Reip. satisfactionem.
- 9 Absolutus ab excommunicatione, seu alia censura vigore Inhibiti, aut Bullæ Cenciæ an censeatur absolutus in foro iudiciali exteriori, ostenditur, & num. 10.
- 11 Iudices tripliciter possunt considerari, alij dicuntur competentes simpliciter alij incompetentes, prorogabiles tamen, alij tandem, incompetentes, & improprorogabiles, & declarantur singula species num. seqq.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Butr. Panorm. Felin. Dec. Ioan. Monach. Mar. Socin. Aretin. Cujac. Guillelm. Durand. in breuiario aureo iuris Canon. fol. 48. Petr. de Rauenna in compend. iuris Canon. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canonum fol. 165. Martin. Mel-nart. in epitome Decretal. fol. 50. Dan. Venator in analysi methodica iuris Pontificij pag. 166. Goffred. & Hostiens. in summ. huius tituli. Alexand. Cassan. & Anastaf. Germon. in paratiis ad quinque libros Decretal. Barthol. Carthag. in exposit. titulorum iuris Canon. Zypæ. in analytica postremi iuris Eccles. enarrat. pag. 91. nonissimè Ioan. Honor. lib. 2. summ. in Decret. omnes sub hoc tit.

Foro.] Dicitur à fando, siue à Foroneo Rege, qui primus Græcis legem dedit, secundum Isidor. in cap. foris 10. de verb. signif. aliquando à ferendo, quia sicq.

H h 4 ad

ad mundias merces venales deferuntur, l. 2. ibi *detulerit mercem*, ff. de mundiciis, ita ad forum controversia dirimenda trahuntur, ut advertit Verrus. verbo, *forum*, Varro lib. 1. de lingua Latina; unde forum suarium, boarium, piscarium, olitorium, in quo olera venduntur. Calepin. verbo, *forum*, & refert varias fori significationes ex bonis auctoribus Abb. in hac rub. n. 2.

Definitur autem forum ab Isidor. ubi supra, quod sit exercendarum litium locus constans causa, lege, & iudicio, cum tamen in iure forum magis proprie dicatur de iurisdictione, quae exercetur in litibus dirimendis, quam de loco quo dirimuntur, sic alias praescriptiones fori dicuntur declinatoriae iurisdictionis, l. ult. ibi, *praescriptiones fori*, C. de except. l. si fideicommissum 50. ff. de iud. l. ult. ibi, *sine aliqua fori praescriptione*, ff. de iurisd. omni. iudic. l. penult. in princ. C. de pactis, cum aliis quae post alios tradunt Duen. reg. 263. Marant. de ordine iudic. p. 5. membr. 9. n. 1. & à n. 7. Gam. Lusit. decis. 340. n. 3. Cabed. Lusit. 22. n. 4. & 9 p. 1. Sic privilegium fori, sortiri forum, & alia id genus, non ad locum, sed ad indicem certum, & iurisdictionem praeventam referuntur, l. si fideiusor 7. in princ. ff. qui satisfacere cog. cap. si diligenti 12. cap. proposuisti 19 & cap. ult. in fr. hoc tit. post alios Surd. cons. 196. num. 20. lib. 1. Sic etiam foro interdictus dicitur ille, qui non à loco, sed à forensium negotiorum exercitio remouetur, l. moris 9. §. nonnunquam, ff. de poenis. Sic denique forenses actiones absque ullius loci praefinitione dicit Iurecons. l. 2. §. 1. vers. & quanquam, ibi, *forenses quoque actiones*, ff. de incen. ruina, nauis.

Ex quibus moti Butr. Card. Abb. n. 2. & omnes communiter in presenti, distinguendam credunt inter forum in genere neutro, & in genere masculino, ut primo casu idem importat ac territorium cuiuscunque iudicis, intra quod potest in delinquentes animadvertere l. pupillus 239. §. territorium, ff. de verb. signific. extra quod iudici non pareat impunè, l. ult. ff. de iurisd. omni. iudic. cap. ult. §. statuto, de constitut. lib. 6. In genere verò masculino aliud importet, nempe locum in quo ius redditur, patet ex d. cap. forum, in princ. quo supposito inquit Abb. ubi proxime verius esse & titulo magis convenire ut forum hic accipiat pro territorio, quia in c. 1. & in c. 2. & in cap. si quis contra 4 & in cap. ex transmissa 6 & in c. verum 7. & in cap. quod clericis 9. & in d. cap. si diligenti 12. in fr. hoc tit. agitur de competentia fori respectu loci ubi exercetur, sed de competentia fori respectu iudicis. Verum haec communis conciliatio gratis discrimen ponit inter unam, & alteram fori acceptionem; quia non reddit rationem differentiae, cur magis forum in genere neutro pro territorio, quam in genere masculino, & vice versa, cur magis hic pro loco exercendarum litium, quam illud accipiat; tum etiam, quia huius tit. iura non agunt de sola competentia respectu iudicis in abstracto, sed in concreto, restricta scilicet ad locum, ubi & reus conveniendus, & iurisdicatio exercenda est, d. c. 1. cum iuribus modò citatis.

Quare explosa differentia fori in genere neutro, vel masculino, facilius rem assequuntur recurrendo ad partes ex quibus forum componitur, constat enim forum ex causa, lege & iudicio, d. cap. forum, in princ. vers. constat autem unde à territorio longè differt, quippe cum absque eo quod datur causa & iudicium, importet solum univertitatem agrorum intra fines cuiusque civitatis, d. §. territorium, quamvis enim magistratus territorij intra eos fines terrendi ius habeat, ut ibidem habetur, adhuc tamen forum non erit, quia

vitra fines proprii territorij, qui necessarìo antecedere debent, ut ius dici possit, d. l. ult. d. §. statuto, forum ulterius progreditur, & requirit causam, legem, & iudicium, d. cap. forum, vers. constat. Sic defenditur nominis etymologia, & Isidor. in d. cap. forum, itaque forum exterior non ex solo loco exercendarum litium neque ex sola iurisdictione, seu iudicio, sed ex utroque & ceteris, de quibus in d. cap. forum, componitur: unde iam colligitur forum non solum dici, & comprehendere iurisdictionem, quae exercetur in litibus dirimendis, sed etiam locum exercendarum litium tanquam aggregatum & compositum ex utrisque: iura autem quae in variis speciebus in contrarium supra adduxi, quamvis ad iurisdictionem referantur, non excludunt cetera fori requisita, & ideo ad text. in l. moris §. & nonnunquam, respondetur foro interdictum eo ipso remoueri non solum ab exercitio forensium negotiorum, sed etiam à loco ubi talia exercentur, cum in foro & locus, & causa ipsae forenses includantur, iuxta modò dicta. Ad illud denique quod de forensibus actionibus expendi, respondetur quod cum actio sit ius prosequendi in iudicio quod sibi debetur, princip. Instit. de actionib. l. nihil 50. ff. de illa tit. satis inuolunt locum exercendarum litium, ut patet.

Apud sacrae Theologiae & utriusque iuris Professores passim fit mentio vnus, & alterius fori, exterioris scilicet, & interioris, hoc est, fori poenitentiae, quinimo & tertius additur, nempe forum conscientiae, qui latius patet, & multo generalior est quam poenitentiae, inuat c. ult. ibi, *sed iure fori, non iure poli*, 17. q. 1. gl. 1. in princ. in c. quae in Ecclesiarum 7. de constitut. Squillante de privileg. clar. 80 cap. 1. num. 8. Fori interior plurimum differt ab exteriori, ut notant Doctores in d. cap. quae in Ecclesiarum, & in c. filius noster, de testam. Couar. in cap. alma mater p. 1. §. 11. num. 16 vers. ad hac. Ratio est, quia quando actiones tradunt ad diuersos fines, vna per alteram non consumitur, l. vnic. in princ. C. quando civilis actio criminali praedictet, post Alios Felin. in cap. de his num. 8. de accusat. Couar. lib. 2. var. cap. 10. Innum. vers. quarto, planè forum interior, seu conscientiae principaliter tendit ad poenitentiam, & satisfactionem diuinæ offensae, ut per eam poenitens satisfaciat Deo, & ipsi reconcilietur, exterior autem ad vindictam culpae, seu publicam vindictam, & Reipub. satisfactionem, & ita in diuersos fines; igitur vnus alterum non consumit.

Ex quibus videtur resoluendum, absolutum ab excommunicatione, seu alia censura vigore inibitae, aut Bullae Cruciatæ, seu ex vi Bullarum Apostol. non censeri absolutum in foro iudiciali exteriori, & in terminis quod Cruciatæ non suffragetur in foro fori, tradiderunt Ledesma. in 2. p. 4. q. 26. art. 1. in fine, Couar. in cap. alma mater p. 1. §. 10. n. 16. Nauar. cons. 47. de sent. excom. plenè Guttier. canon. lib. 1. c. 2. n. 10. Sanch. in praecepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 17 n. 43. latè Rot. in Oxoben. Canonicius 2. Martij 1622. coram R. P. D. Merlino. Et ultra quod simplici attestati Confessarij asserentis absoluisse à censuris, non esse credendum in foro externo: dixerunt Emman. Roder. in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. n. 51. Nauar. in c. 27. num. 32. Penia in direct. inquisit. in 2. parti. ad Concil. comm. 2 §.

Verum licet huiusmodi absolutio virtute Bullae Cruciatæ non suffragetur in foro externo, attamen ad effectum validitatis imperationis beneficii Ecclesiastici dicendum est illam suffragari, secundum Calder. in cons. 2. de testib. quem semper Rot. sequuta est, & signanter apud Crescent. decis. 14. de probat. 8

& in terminis Cruciatæ in *Astoricen. Archidiaconatus* 17. Junij, & 23. Novembris 1593. coram Clemente VII. & decis. 573. p. 3. diuers. Ratio est, quia cum beneficium Ecclesiasticum tanquam Christi patrimonium, quid merè spirituale censetur, & absolutum in vim Cruciatæ sit verè apud Deum ab omnibus censuris, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis absolutum, ideo etiam erit capax beneficij, & absolutio vigore dictæ Cruciatæ pro impetratione gratiæ opitulatur, quod & signanter admittit Nauar. d. conf. 47 n. 3. de sent. excom. Et quoad hunc effectum Confessori attestanti, se absoluisse à censuris est omnino deferendum, vt præter Calder. Crescent. & decisionem in d. *Astoricen.* firmant Mascard. de probat. concl. 12 n. 4. & 5. Soar. de censur. disp. 7. sect. 5. n. 26. Sebast. à Costa in com. ad Bullam Cruciatæ q. 59. vers. nec etiam, latissimè Rot. in d. *Oxomen. Canoniciatus.*

An & quando fori appellatione veniat interior, aut exterior, & multa ad hanc materiam spectantia dixi in tract. de locis communibus argum. iuris loco.

11 *Competenti.*] Quoad materiam competentie, vel incompetentie, iudices tripliciter possunt considerari, alij enim dicuntur competentes simpliciter, alij incompetentes, prorogabiles tamen, alij tandem incompetentes, & improrogabiles. Primi dicuntur omnes illi, qui attento iure absque vlla prorogatione, seu consensu litigantium adiri possunt, & debent, itavt illorum forum simpliciter competentis sit, qualis est iudex illius loci respectu sui territorij, de quibus in l. 2. ff. si quis in ius vocatus, & l. pen. ff. de iurisdict. omni iud. Sic sanè si laicus trahatur ad iudicium sæculare coram iudice illius loci in quo domicilium habet, necessariò ibi respondere tenetur, quia apud suum iudicem, & omnino competentem convenitur, iuxta cap. ult. hoc tit. nisi aliquod habeat privilegium, propter quod sui proprii iudicis possit iudicium declinare, & alterum eligere, vt, v. g. scholaris, qui licet conveniatur coram iudice domicilij, potest tamen si voluerit illius iudicium declinare, & respondere coram suo indice particulari, iuxta auct. habita C. ne filius pro parte.

12 Secundi verò iudices sunt illi qui licet per se, & attento iure absque partium consensu competentes non sint, prorogari tamen possunt, & ex prorogantium consensu competentes effici, iuxta text. in l. 1. & 2. ff. de iudic. cap. significasti, in princip. hoc tit. Sic sanè quamvis iudex Ecclesiasticus respectu laicorum in causis temporalibus incompetens sit, per cap. cum ad verum ad 96 dist. cum similibus, nihilominus tamen si laici in iudicem Ecclesiasticum consentiant, competens efficitur, possunt namque illius iurisdictionem prorogare, iuxta text. in l. Episcopale n. 9. C. de Episcop. aud. tradunt Bart. in l. ex consensu, in princip. ff. de appellat. communis ex Curt. in l. 1. n. 6. ff. de iudic. Boër. decis. 69 num. 4. & 5. Nauar. conf. 1. de sent. excommun.

13 Tertiij tandem iudices sunt illi, qui attento iure nec de consensu litigantium competentes effici, nec prorogari possunt, vnde prohibiti, & vetiti appellari solent, sic iudices sæculares respectu clericorum omnino incompetentes, vetiti, incapaces, & directè prohibiti, cap. 2. cap. ut si clerici, cap. qualiter, c. clerici, de iudic. itavt neque ipsis clericis consentientibus possint fieri competentes, vt tradit D. Barbof. in l. Titia 35. ex num. 21. ff. soluto matrim. imo consentientes, & prorogantes laicorum iurisdictionem, poenam incurrere probat text. in capit. si diligenti, hoc tit. adeoque clerici prohibentur sui proprii iudicis iurisdictionem declinare, vt alterius iudicis, quamvis Ecclesiastici iurisdictionem prorogare

non possint absque proprii Episcopi consensu, per text. in cap. significasti, vers. clerici, hoc tit. Sic etiam iudex sæcularis respectu causarum, quæ sunt merè Ecclesiasticæ, seu spirituales, etiam inter laicos omnino incompetens est, itavt nec de partium consensu competens fieri possit. Sic causa hæresis, simoniæ, beneficij, decimarum, iurispatronatus, natalium, matrimonij, & similes ad solam spectant potestatem Ecclesiasticam, c. ut inquisitionis, §. prohibemus, ibid. cum merè Ecclesiasticum sit, de hæres. lib. 6. c. tuam, de ordine cognit. cap. quanto, de iudic. cap. accedentibus, de excessib. Pralat. c. pervenit. de decim. resoluunt gloss. & Doctores verbo, secundum quod Canones, in cap. 1. de Offic. Ordin. gloss. verbo malefactores, in cap. cum sit generale, de foro comp. latè D. Barbof. in d. l. Titia, ex n. 21. cum multis seqq. & ex n. 39. Cabed. de patronat. Regia Corona c. 49.

Vnde inferas quoad effectum cognoscendi de causis incidentibus maximum dari inter prædictos iudices discrimen, etenim illi qui sunt vetiti & omnino incapaces, nec principaliter, nec incidenter cognoscere possunt de causis in quibus sunt incompetentes, quia licet iudex quæstionem incidentem examinet, non tamen super ea primò & principaliter, sed super alia de qua competens est, diffinitivè pronuntiat, iuxta l. 1. ibi, unversam incidentem quæstionem, examinare, & c. C. de ord. iudic. explicant Bart. in c. cum Ecclesia n. 5. de causa poss. Capyc. decis. 7. n. Et sic iam patet inter iudices sæculares & Ecclesiasticos quoad causas incidentes dari maximam differentiam, etenim sæculares cum sint vetiti & directè prohibiti causas Ecclesiasticas, nec principaliter, nec incidenter definire possunt, imo eas cum in causa principali, de qua cognoscunt, inciderint, tenentur ad forum Ecclesiasticum remittere, iuxta d. c. tuam, cum similibus Index tamen Ecclesiasticus cum respectu causarum sæcularium incompetens tantum sit, non verò vetitus, aut directè prohibitus, quamvis non possit de ipsis principaliter cognoscere, rectè tamen si illæ inciderint in causa Ecclesiastica, in qua sunt competentes, possunt de illis pronuntiare, ex text. c. 3. de donat. inter virum, & cap. per venerabilem, ibi, causali- ter exercemus, qui filij sunt legit.

S V M M A R I U M.

- 1 Clericus coram suo Episcopo conveniri debet.
- 2 Clericus non potest sum proprium Episcopum designare, nec alienum ex vi formalis consensus adire.
- 3 Episcopus proprius quis dicatur ostenditur.
- 4 Subditus ratione domicilij propriæ, & absolute subditus est.
- 5 Pralati inferiores, qui alias legitimam iurisdictionem habuerint, possunt clericos sibi subiectos indicare, & excommunicare.

CAP. Si quis clericus. I.

Ex Conc. Chalced.

NEgotium habens contra clericum tenetur adire Episcopum ipsius clerici conventi, & non alios, nisi utraque pars velit aliquem, & de domicilio Episcopali. Colligunt ex Ordinarij. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Anchor. Hoff. Henric. Felin. Aretin. Mar. Soc. Barbat. Butr. Alexand. de Nevo, Melch. Kling. Ioan.

Joan. Monach. Cujac. Viuian. in rationali secundi libri
duis Pontific. pag. 25. Alagona in compendio iuris Canon.
pag. 208. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. desu-
mitur ex Concil. Chalcedon. cap. 9. refertur ab Ant.
August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 2. c. 1. & à Buchard.
lib. 2. Decretor. cap. 183. ac Iuon. part. 6. cap. 328. &
cap. 360.

[Non deferat proprium Episcopum.] Notatur ad hoc
 quod clericus coram suo Episcopo conveniri debet,
 non potest enim proprium Episcopum deferere, nec
 alienum ex vi formalis consensus adire, ut per Do-
 ctiores in presenti, & in cap. significasti, in fr. hoc tit.
 Couar. pract. c. 10. n. 5. vers. 8. Perez l. 1. tit. 4. lib. 1. Or-
 din. Boli. sub hoc tit. n. 146. Roland. conf. 4. à n. 8. lib. 1. &
 conf. 23. n. 10. lib. 2. Azueved. l. 7. n. 13. tit. 18. lib. 9. nota
 recop. & conf. 25. n. 37. Soar. de Pace in pract. tom. 2. pra-
 lud. 1. n. 1. cum seqq. D. Barbof. in l. 1. ff. de iudic. artic. 3.
 n. 179. cum seqq.

[Proprium Episcopum.] Quis dicatur proprius Epi-
 scopus non abs re inuestigari potest, cum similia
 verba reperias in auct. in clerici apud proprios Episco-
 pos, collat. 6. & in cap. si clericum, ibi, suum Episcopum,
 & ibi, proprium Episcopum l. 1. g. 1. & in cap. nuper 2. g.
 §. in 2. vero, ibi, à suo Episcopo, & ibi, proprio Sacer-
 dote, de sentent. excomm. cum similibus, sane proprius
 Episcopus potissimum ille est, cui clericus ratione
 domicilij subiicitur, est enim hic forus absolute
 talis, & qui cum cæteris omnibus concurrat, cap.
 dilecti 17. & ibi gloss. verbo, domicilium, cap. vlt. & ibi
 gloss. verbo, domicilij, in fr. hoc tit. l. si fideicommissum 50.
 §. penult. l. heres absens, 19. §. proinde, ff. de iudic. l. 2. ubi
 gloss. verbo, elegit, C. ubi de crimine, Alex. conf. 16. n. 6.
 vol. 6. Bald. in l. 1. n. 23. C. de summa Trinit. alij, ut per
 Surd. conf. 313. n. 66. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 13.
 n. 12. vers. & confirmatur, Ceuall. comm. contra commun.
 4. q. 684. n. 105. Vnde subditus ratione domicilij pro-
 prie, & absolute subditus est, gloss. verbo, subditus,
 in Clem. unic. hoc tit. gloss. verbo, in d. cap. nuper, §. in
 primo, communis post alios, ut per Tiraq. de retract.
 lig. §. 9. gloss. 2. n. 22. Couar. pract. c. 11. n. 4. Paril. conf. 12.
 n. 14. vol. 3. Roland. de lucro dotis, q. 2. n. 11. Bursat.
 conf. 16. num. 1. lib. 1. Menoch. conf. 692. num. 3. Surd. d.
 num. 66.

Intellige, & extende ad inferiores Prælatos, qui
 Episcopi non sint, qui aliàs legitime iurisdictionem
 habuerint, hi enim recte possunt clericos sibi sub-
 iectos iudicare, pro ut excommunicare possunt,
 Couar. in cap. alma mater. p. 1. §. 11. n. 1. Marant. de or-
 dine iudic. p. 4. dist. 5. n. 6 & 7. Navar. in man. c. 27. n. 5.
 Sarm. select. lib. 3. c. 15. Soar. à Pace d. pralat. 1. n. 5. Fr.
 Emman. quest. reg. rom. 1. q. 36. art. 3. col. 5. ad finem, Nec
 obstat quod ubi dispositio de Episcopo loquitur,
 pro ut in presenti, vel eidem aliquam tribuit præro-
 gatiuam, inferiores excludit, qui Episcopi non sunt,
 pro ut in iuribus citatis à Soar. à Pace d. pralud. 1. in
 princ. & à Soar. de censur. disp. 41. sect. 2. n. 13. Henric.
 in sum. lib. 6. de pœnis. c. 16. n. 1. lit. F. & Sanch. de ma-
 trimon. lib. 8. disp. 2. à n. 1. ac per relatos à Cened. ad
 Decretal. collect. 4. n. 3. quia respondetur huiusmodi
 resolutionem procedere in dubio, non vero quando
 ex materia subiecta, vel legitimis circumstantiis
 constiterit de mente contraria disponentis, tunc
 enim à verborum proprietate reddere licet, l. non ali-
 ter 62. ff. de legat. 3. cap. intelligentia 6. in fr. de verborum
 signific.

S V M M A R I V M.

- 1 Index secularis si clericum per se distinguit, vel con-
damnat, excommunicari debet.
- 2 Indices seculares personas Ecclesiasticas condemnare,
vel iudicare non debent.
- 3 Laicus ex delegatione Episcopi non potest de causis
clericorum civilibus cognoscere.
- 4 Clericus etiam de licentia Episcopi non potest consen-
tire in laicum.
- 5 Clericus etiam prime tonsura tam in civilibus, quam
in criminalibus fori privilegio gaudet, & à seculari
potestate est exemptus.
- 6 Excommunicatus potest iterum excommunicari.
- 7 Censura una semel ligans, est adhuc subiectum capax
alterius non tantum diuersæ rationis, sed etiam
eiusdem.
- 8 Clericus potest reconueniri coram iudice laico.
- 9 Verbum, sit, an inducat canonem lata sententia,
ostenditur.
- 10 Inferiuntur Ecclesie, ac deputati eius seruitio sunt
exempti à iurisdictione seculari.
- 11 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod hospitale eius
auctoritate erectum, fori privilegio gaudent.

C A P. Nullus iudicum. II.

Ex Conc. Parisien.

Index laicus sine licentia Papæ iudicans clericum
 tandiu sit sequestratus ab Ecclesia, quousque se
 emendat. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc.
 Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anchar.
 Panorm. Barbat. Felin. Host. Alexand. de Neco, Melch.
 Kling. Butr. Mar. Socin. Aretin. Cujac. Alagona in com-
 pendio iuris Canonici, pag. 24. Viuian. in rationali secundi
 libri iuris Pontific. pag. 208. remissive Casal. in annot.
 & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton.
 August. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 1.

Collige ex text. seculares iudices Ecclesiasticas
 personas condemnare, vel iudicare non debere, quod
 adeo verum est, ut nec etiam clericus delegatus Prin-
 cipis, seu rectoris secularis possit eandem Ecclesiasti-
 cas personas iudicare, Felin. in cap. cum sit generale,
 n. 44. vers. & hinc est, in fr. hoc tit. Bertrand. conf. 9. n. 7.
 vol. 2. Dec. tract. crimin. lib. 4. c. 9. num. 63. & 75. Farin. in
 praxi crimin. q. 8. n. 46. vers. amplia 22. quos refert & se-
 quitur Bellef. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum
 personalis, §. 3. n. 34. Vnde communiter Doctores asse-
 runt peccare iudices seculares, & contra iustitiam
 facere iudicando de rebus spiritualibus, & de perso-
 nis Ecclesiasticis, quos citat Fr. Francisc. Coriolan.
 Capuccin. in tract. de casibus reservatis iuxta regulam de-
 creti à sel. record Clement VII. Regularibus præscriptam,
 p. 2. casu 5. n. 11. pag. 529. quem mihi ex sua benigni-
 tate dono dedit, ubi n. 12. ex Rufino lib. 10. historia
 Ecclesiast. c. 2. refert notabile illud exemplum Con-
 stantini Magni, cum enim multi Episcopi in Concil.
 Nicæno Constantino Imper. scripta, & libellos con-
 tinentes crimina aliorum Episcoporum tradidissent,
 ut ab ipso indicarentur, & punirentur, piissimus
 Imperator omnibus acceptis publicè in præsentia ec-
 clesiæ Concilij omnes illos libellos clausos, nec le-
 ctos, igni tradidit, dicens, Deus constituit vos Sacer-
 dotes, & potestatem dedit de nobis quoque iudican-
 di; & ideo nos à vobis recte iudicamur, vos autem
 ab hominibus, scilicet laicis iudicari non potestis,
 referunt

referunt etiam D. August. *epist.* 76. Bellet. *disquisit. clerical.* part. 2. tit. de disciplina clericali, §. 1. num. 77. cap. continua, §. Constantinus, & cap. Sacerdotibus 11. quest. 1.

3 Sine permissu pontificis.] Notatur ad hoc quod laicus ex delegatione Episcopi non potest de causis clericorum civilibus cognoscere, Barbat. *conf.* 45. n. 8. & 9. vol. 2. refert & sequitur Bellet. *disquisit. cleric.* part. 1. tit. de favore clericorum personali, §. 3. n. 32. in fine, ubi reprobat Scacc. de indic. lib. 1. cap. 11. n. 41. Decian. *tract. crimin.* lib. 4. cap. 9. num. 73. & Farin. in *praxi crimin.* part. 1. q. 8. num. 4. vers. sublimita, resoluens Episcopum laico delegare posse causas clericorum civiles, citra tamen potestatem imponendi censuras. Neque etiam clericus de licentia Episcopi potest consentire in laicum, Roland. *conf.* 4. num. 8. & *legq.* vol. 1. Surd. *conf.* 396. num. 11. Bellet. d. tit. de favore clericorum personali, §. 2. num. 17. Bernard. Graue. ad *practicam Cameræ Imper.* lib. 1. concl. 37. numer. 17. D. Barbes. in l. 1. artic. 3. d. num. 173. ff. de indic.

5 Aut clericum vltim.] Etiam primæ tonsuræ, hic enim tam in civilibus, quam in criminalibus fori privilegio gaudet, & a securi potestate est exemptus, Bosl. in tit. de foro compet. n. 127. Decian. *tract. crimin.* lib. 4. cap. 9. num. 21. & 27. Alexand. de Neuo *conf.* 56. num. 1. Couar. *practic.* cap. 31. num. 5. in fine, & cap. 32. num. 1. Bellet. *disquisit. cleric.* part. 1. tit. de favore clericorum personali, §. 2. num. 1. Humad. l. 23. gloss. 5. c. 3. tit. 6. part. 1. Menoch. de arbit. casu 247. num. 1. Soar. à Pace in *pract.* tom. 2. prelud. 2. num. 26. Guttier. de iurament. confirmat. part. 1. cap. 17. num. 12. Farin. in *praxi crimin.* q. 8. num. 1. & 5. Roland. à Valle *conf.* 4. num. 17. vol. 1. & *conf.* 16. num. 12. vol. 4. Torreblanc. in *tract. de magia lib.* 3. de criminis puni. cap. 9. num. 34. Hodie tamen attentata nouiori Concilij Trident. dispositione sess. 24. de reformatione c. 6. huiusmodi clerici primæ tonsuræ, vel in minoribus Ordinibus constituti non gaudent fori privilegio, nec in civilibus, nec in criminalibus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut clericalem habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inferuiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel Vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos, versentur, ad quos plures citati Doctores in *tract. de offic. & potest. Episc.* p. 2. allegar. 12. n. 2. cum concordantiis legum Luitania, & Castellæ, & ibi num. *legq.* plura ad prædicti Concil. Trid. intellectum tradidi.

6 Quod si fecerit, &c.] Ergo excommunicatus poterit iterum excommunicari, vt per Perez l. 1. gloss. 3. pag. 180. colum. 1. vers. dubitatur, tit. 5. lib. 8. 7 Ordin. nam qui semel ligatus est vna censura, est adhuc subiectum capax alterius, non tantum diuersæ rationis, sed etiam eiusdem, ita Syluest. verbo, excommunicatio 1. num. 10. Soar. de censur. disp. 5. sect. 2. Auila eod. *tract.* part. 2. cap. 4. disp. vnic. dub. 7. quos refert, & sequitur Bonacina eodemmet *tractat.* disp. 1. q. 1. puncto 5. n. 1. & potest ab vna absolui alia remanente, ita Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 19. §. 3. num. 101. Sayr. *tract. eod. lib.* 2. cap. 21. num. 13. Soar. eod. *tract. disp.* 7. sect. 9. n. 4. & 6. Valent. tom. 4. disp. 8. quest. 17. puncto 8. Bonacin. d. disp. 1. q. 8. puncto 6. num. 1.

8 In gloss. Aut condemnare, ibi, Nisi forte causa reconvencionis, &c. vide D. Barbosa in l. 2. §. legatis, ff. de indic. num. 241. Bellet. *disquisit. clerical.* part. 1. tit. de favore cleric. reali, §. 3. & ad cap. 1. infr. de mutuis petis.

In gloss. Sequestratus, ibi, Per sententiam. Contrarium videbatur disendum, cum certissima resolutio apud omnes existat, verbum, sit, præcipue iunctum participatio præteriti temporis, vt in præsentis, inducere canonem latæ sententiæ, vt tenent, Tiraquel. Azened. Guttier. Aldrete, Moneta, & alij per me citati in *remiss. de distinctionibus, & claus. dist.* 323. Sed hoc ita indistincte sumi non debet, imo verò contrarium tenendum, si ex subiecta materia, aut ex aliis iuribus appareat esse ferendam, nam tunc etiam si verbum, sit, iungatur præterito, adhuc inde non inducitur canon latæ sententiæ, sed tantum ferendæ, prout in præsentis, ita post Imol. & Abb. hic ac Felin. in cap. Rodolphus, n. 31. vers. si communicatus, supra de rescript. tradunt Tiraq. in l. si vquam, verbo, reuertatur, n. 183. optimè Moneta de distribut. quotid. part. 3. quest. 1. num. 14. Perez l. 3. gloss. 1. pag. 98. col. 1. tit. 4. lib. 8. Ordin. Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 12. num. 2.

In gloss. Minores, 1. ibi, Sine seruitio Ecclesiæ deputatos ad eius obsequium. Notatur ad hoc quod ij, qui inferuiunt Ecclesiæ, & sunt vere adstricti, & deputati eius seruitio, sunt exempti à iurisdictione seculari, & gaudent fori privilegio. Barbat. hic n. 29. & Abb. n. 5. Decian. *tract. crimin. tom.* 1. lib. 4. c. 9. n. 47. Bellet. d. §. 2. n. 2. Capyc. *decis.* 12. n. 2. vers. secundo responde. Bonacof. in *tract. de seru. & famulis* q. 15. vers. etiam, Grammat. voto 33. n. 20. Neuzan. in *syna nupt.* p. 5. n. 25. Marant. de ordin. indic. p. 4. dist. 11. n. 4. vers. sed iuxta hoc, Martil. *conf.* 67. Calcan. *conf.* 71. n. 2. vers. sed famuli clericorum, Rebuff. de priuil. schol. priuil. 166. n. 1. & 2. Carauit. super ritum 46. n. 27. Viuian. *decis.* 116. n. 2. Thesaur. *decis.* 22. num. 2. 3. & 4. Menoch. de arbit. casu 562. n. 8. vers. secunda est opinio. Alex. Trentacing. var. *resol.* lib. 2. tit. de foro compet. n. 2. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectui 1. num. 131. vers. ampliatu vigesimo secundo, Mart. de iuris d. p. 4. casu 111. num. 1.

Intellige non solum de perpetuo addictis Ecclesiæ seruitio, sed etiam de iis, qui ad tempus inferuiunt, ad not. per Bald. in l. 1. num. 5. vers. item operatur, & in l. 2. n. 5. c. de Episcop. & cleric. & ibi Salic. n. 3. & Aloyf. de Leo n. 11. & 12. Imol. in præsentis n. 2. Natt. *conf.* 576. n. 9. Calcan. d. *conf.* 71. n. 3. in fine, Capyc. *decis.* 12. n. 2. & 3. Menoch. d. casu 562. num. 10. vers. quinto vrger, Stephan. Gratian. *discept. forens.* cap. 341. n. 3. Mart. d. p. 4. casu 112. num. 6. vers. tertius articulus est, dummodo non inferuiant salario constituto dietim, vel per hebdomadas secundum Vulpell. in *tract. de libertate Eccles.* part. 3. num. 24. Bonacof. d. q. 15. in fine, Decian. d. cap. 9. n. 47. Menoch. d. casu 562. n. 14. Stephan. Gratian. d. cap. 341. n. 4. Mart. d. p. 4. casu 111. num. 10. vers. & licet contrariam opinionem, & num. 11.

Et licet plures ex Doctoribus citatis videantur innuere se loqui deseruientibus Ecclesiæ pro salario, tamen idem resoluendum est, si illi nulla recepta mercede Ecclesiæ inferuiant, quia licet obligatione non sint perpetui, actu tamen possunt esse, & ideo gratis Ecclesiæ seruiantibus concedi privilegium fori, resoluit Carauit. ritum 47. n. 27. vers. item, cum sine mercede seruiunt. Hos autem homines gratis seruiantes Ecclesiæ & Episcopis in Regno Neapolitano Diaconos saluaticos appellant, & illos gaudere privilegio fori decidit S. Congregatio negotiis Regni Neapolis præposita, præcilum numerum assignando commodò Ecclesiarum, & Episcoporum, vt obuiaretur fraudibus, quæ præterdebantur per eos committi, vt in declaratione, quæ sequitur.

Sacra

Sacra Cardinalium Congregatio negotiis Regni Neapolitani praepositorum certo reddita in nonnullis eiusdem Regni diocesisbus Diaconos, quos vocant saluaticos, in maximum numerum citra Ecclesiarum necessitatem, aut utilitatem excreuisse, volens eorundem exemptionis causam declarare, & fraudibus quibuscunque occurrere, de S. D. N. Gregorij XV. mandato viva vocis oraculo desuper habito, Diaconos saluaticos huiusmodi pro Ecclesiarum, & Episcoporum servitio retineri, vel in loco quoquo modo deficientium assumi posse in Cathedralibus, seu superioribus Ecclesiis ad summum quatuor in Collegiatis, in quibus divina celebrantur, si Episcopo videbitur vnum, quos quidem Episcopi prorsus gratis, & tales, qui omnino per se ipsos, non autem per interpositam personam servitium debitum praestent, nec vilo modo criminosi, aut mala conditionis, & famae eligere debeant, alias & hi nullo modo gaudeant privilegio, & eligentes iudicium Sedis Apostol. seuerum experientur. Eos vero privilegio Canonis non gaudere, fori autem privilegio in criminalibus omnino, in civilibus quoad corporis distractionem tantum, & immunitatem ab oneribus personalibus, non autem ab aliis, durante servitio frui debere. Sed si alicubi maioribus vtantur privilegiis, & immunitatibus ex legitima consuetudine, cuius cognitionem, & declarationem in casum controuersiae eadem Sacra Congreg. sibi reservat, illam debere attendi. Cognitionem vero aliorum praemissorum ad Ordinarios pertinere hoc praesenti decreto statuit, praecepit, & declarauit, Romae 10. Kalend. Iulij 1623. Octau. Cardin. Bandinus. Sic etiam deputati auctoritate Praelari ad aliquod hospitale eius auctoritate erectum fori privilegio gaudent, Valasc. conf. 101. num. 31. Carol. de Grassis de effectibus clerici. effectus 1. num. 117. quos refero ego ipse de officio. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 12. num. 40.

S V M M A R I V M.

- 1 Forum sortitur quis ratione rei controuersae, ubi res sita est, & n. 2.
- 3 Spoliator potest conueniri in eo loco ubi commisit spoliolum.

C A P. Sanc. III.

1 **F**orum quis sortitur ratione rei controuersae, ubi res sita est. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Zabari. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Panorm. Felin. Angh. Host. Mar. Socin. Barbat. Aretin. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 24. Alagona in compen. iuris Canon. pag. 208. remissum Ximen. in concord. p. 1 & 2. Casal. in annot. vulgo tribuitur Concil. Africano c. 88. sed verius est desumi ex Synodo Carthag. canon. 123. vt aduertit Anast. German. animaduers. lib. 1. c. 29. prop. fin. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 2. c. 4. & a Burchard. lib. 1. Decretor. c. 68. & ab Iuon. p. 6. c. 176.

2 Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt apud nostros Lusitanos Ordin. Regia l. 3. tit. 11. §. 5. & tit. 45. §. 10. & apud Castellanos l. 2. tit. 1. lib. 2. fori, ubi gloss. 1. & l. 1. styli, ubi Christoph. Pace, & l. 32. tit. 1. p. 1. ubi Gregor. Lopez, colligunt Bernard. reg. 299. Anton. Gom. var. tom. 2. c. 14. n. 17. Menoch. remed. 3. retin. n. 316. Redoan. de rebus Ecclesiae non alien.

g. 41. & n. 38. Sard. co. f. 168. n. 17. & 54. cum seqq. Do. nel. comm. iuris Civil. lib. 17. c. 17. col. 2. lae D. Barbol. ad l. barei absens, 6. proinde f. in art. de foro ratione rei sita. Procedit non solum in iudicio rei vindicationis, sed etiam in iudicio mixto, & personali ac actione hypothecaria, vt per Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapol. art. 1. decis. 79. & etiam si alibi habeat domicilium, data tamen auctori electione, vel agere in loco ubi conuentus domicilium habet tempore iudicii moti, vel in loco ubi bona sita sunt, Mich. Graf. tom. 1. com. opin. lib. 3. tit. 1. §. n. 8. pag. 405. D. Barbosa d. art. de foro ratione rei sita, n. 11. ubi declarat posse quem habentem alibi domicilium conueniri in loco ubi res sita est, si ibi repetiatur.

Aduerte argumento huius text. spoliatorem posse conueniri in eo loco, ubi commisit spoliolum, ex gloss. magna, schol. 1. ad finem, in l. 2. c. de interdictis, Tirag. de retratu lig. §. 8. gloss. 3. n. 10. Menoch. remed. 15. recap. num. 209.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus, vt suspectus recusatus, de cuius suspitione notorio constat, potest dare delegatum paribus non suspectum, cuius sententiam poteris per se executioni mandare.
- 2 Delegatus potest recusari suspectus.
- 3 Ordinarius iudex ante electionem arbitratorum potest si velit negotium principale alteri non suspecto committere.
- 4 Durum est suspecto sub iudice litigare.
- 5 Delegatus ab Ordinario an possit suam sententiam executioni mandare ostenditur.

C A P. Si quis contra. IV.

Gregor.

Causam contra clericum habens adire debet Episcopum clericum, si Episcopus vt suspectus recusat, ipse Episcopus deputet executores, & si actor recuset talem executores, Episcopus deputet aliquem, qui cogat omnes partes mutuo consensu eligere sibi iudices, a quibus, quae fuerint definita, iuret Episcopus complere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Panorm. Anchor. Host. Felin. Aretin. Mar. Socin. Barbat. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 24. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 209. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Augst. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 2. c. 5. & est Gregorij lib. 5. epist. 75. registri.

Executor.] Notatur ad hoc quod delegatus potest recusari suspectus, vt per Stephan. Gratian. discept. forens. c. 109. n. 1.

Ant si hoc, &c.] Notatur ad hoc quod index ordinarius ante electionem arbitratorum potest si velit negotium principale alteri non suspecto committere, vt per Soar. a Pace in pract. tom. 1. part. 1. cap. 6. num. 24.

In gloss. Executor, ibi, & debet causam committere persone neutri parti suspectae. Durum enim est suspecto sub iudice litigare, Crauet. conf. 132. num. 25. Tiber. Decian. resp. 26. num. 12. volum. 1. & resp. 110. num. 6. volum. 2. Gregor. Lopez l. 22. tit. 4. part. 3. Escobar de ratiocinis, cap. 8. num. 17. & 28. Perez l. 1. in princ. tit. 5. lib. 3. Ordin. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 45. num.

n.1. cum seqq. Seraphin. de privilegiis inram. priuil. 7. n.1. Amat. Roder. in pract. de modo, & forma videndi seu examinandi processum, c.10. n.37.

In glos. ipsius (oblicitudine) ibi, quia delegatus ab Ordinario non potest suam sententiam executioni mandare. Hanc primam huius glossae opinionem sequuntur Cenall. comm. contra comm. q. 632. n.9. gloss. verbo, a se, in princ. in l. a. Dino Pio, ff. de re iudic. quam sequuntur ibi Bart. n.14. Alex. n.6. Iason. n.3. & Panorm. hic, & Felin. n. fin. Soc. n.14. Alciat. in l. imperium, n.20. ff. de iurisd. omnium iudic. & l.2. paradox. c.4. Ruin. conf. 1. n.3. vol. 4. Verum contrarium hac eadem glossa in secunda opinione amplectitur, nempe iudicem delegatum posse suam sententiam executioni mandare, sequuntur Panorm. hic n.28. Alex. in rubr. ff. de officio eius, n.9. & in l.2. ff. de iurisd. omnium iudic. n.10. Longobal. in repet. d. l. imperium, n.170. ff. eod. tit. Bernard. Diaz reg. 1.8. Bellet. disquisit. cleric. p.1. tit. de favore clericorum reali, §. 5. n.27. vbi quod possit exequi manu militari, laic Hieron. Fernandez Ottero Romanorum lucubrat. q.5. per totam, vbi contrariis bene responder, vide alia ad c. significasti 7. post n.2. & ad c. in literis 9. de officio, & potest. iudic. deleg.

S V M M A R I V M.

- 1 Laicus detentator rei Ecclesiasticae, vel rei alicuius clerici potest coram iudice Ecclesiastico conveniri, nisi laicus negaretur, ut Ecclesiastica possideret, & n.2.
- 2 Laici rerum Ecclesiasticarum inuadentes coram Ecclesiastico iudice conveniri, & ab eo valent arceri.
- 3 Actor forum rei sequi debet.
- 4 Consuetudo valet quod clericus conveniat laicum coram iudice Ecclesiastico.
- 5 Dominium utile merè laicum, & profanum est, ac proinde statutis & legibus Principum secularium subiectum.

C A P. Si clericus laicum. V. Alex. III

Laicus super re Ecclesiastica, vel clerici potest coram iudice Ecclesiastico conveniri, sed probabiliter negat rem esse Ecclesiastica, vel clerici ad iurisdictionem Ecclesiasticam declinandam, convenitur coram suo iudice. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Panorm. Barbat. Mar. Socin. Felin. Aretin. Ioan. Monach. Alex. de Neno. Melch. Kling. Cujac. Viu. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 15. Alagon. in compendio iuris Canon. pag. 209. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 2. c.7. & est post Conc. Lateran. p. 8. c.7.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Abb. hic n.1. & Felin. n.4. Socin. n.15. Rom. conf. 159. n.3. Card. conf. 146. n.1. Gabr. conf. 37. n.10. vol. 2. Nanar. de redditib. Eccles. q.1. casu 9. Ozalc. decif. 32. n.3. & 6. Afflic. decif. 257. n.2. Marant. de ordine iudic. p.4. dist. 11. n.6. Gurtier. canon lib. 1. q.34. n.7. Ozalc. Pedemon. decif. 32. Soar. à Pace in pract. tom. 2. pralud. 2. n.16. cum seqq. Cur. Philip. p.1. §. 5. n.10. Surd. conf. 286. n.4. Ludou. Miranda de ordine iudic. q.1. art. 5. concl. 4. in fin. Parlat. p.1. differ. 9. §. 3. a. n.2. Camil. Borrel. in summa omnium decif. tit. 12. n.137. Mendez à Castro in praxi Ecclesiastica Lusitan. lib. 2. c.4. à n.1. Bellet. disquisit. cleric. p.1. tit. de favore clericorum reali, §. 5. n.2. & 3. hoc adeo verum esse credit, siue agatur actione reali, siue personali, Campan. super c. Regni Neap. incip. quoad decreta, n.10. Marcel. Cala in tr. de modo articu-

Tom. I.

landi, & probandi gloss. 1. n.88. Carol. de Graffis de effect. cler. effect. 1. n.523. Cened. pract. & canon. q. lib. 1. q. 14. à princ. Illustriss. D. mens Roder. à Cunha in comment. ad c. iudicatum §. n.1. dist. 89. Armend. in addit. ad recop. legum Nauar. l. 1. tit. 4. n.1. a. n.40. & 62. optimè Cald. Pereira q. forer. conf. 43. vbi n.16. resoluit quod actione Vnde vi convenitur laicus coram iudice laico, latè D. Barbof. in l. si quis ex aliena, n.140. cum seqq. ff. de iud. vbi restatur in hoc text. privilegium quoddam speciale contineri, quod scilicet Ecclesia, vel clericus si petant rem aliquam tanquam suam, & Conuentus fateatur rem esse Ecclesiastica, vel clericis, negat tamen se illam teneri restituere, allegata aliqua iusta causa retentionis, cognitio illius causae pertinet ad Ecclesiasticum, & numerus seqq. ostendit quomodo probeatur illa qualitas. propter quam Ecclesia, vel clericus privilegium concessum est, si negetur. Si verò laicus conuenitur à clerico coram iudice Ecclesiastico negaret rem illam, quatenus dici potest, à clerico possideri, ut rem Ecclesiasticam, sed ut feudalem, quia ista cognitio facit, ne is iudex hac de causa cognoscat, & eam diffiniat, poterit solum summam super ea exceptione cognoscere, ut causam ad suum iudicem competentem remittat, & ob id reus ita excipiens probationes deducere debet, quibus exceptionem illam veram esse ostendat, iuxta doctrinam Bart. in l. praescriptione, C. si contra ius, vel utilitatem publ. resoluunt Menoch. remed. 3. rein. n.373. & ante Host. hic n.1. Abb. n.12. vers. nam ex hoc aperte, & n.15. vbi hoc bene explicat, & assert. intellectum ad text. in presenti, idem Abb. in c. noui, n.12. sup. de iudic. Aufer de potestate Ecclesiastica, n.39. Bellet. d. §. 5. n.6. Carol. de Graffis de effect. 1. n.522.

De rebus suis. Notatur ad hoc quod laici rerum clericorum inualores coram Ecclesiastico iudice conveniri, & ab eo valent coërceri, in idem allegantur text. in cap. si quis de potentibus 34. q.3. & in c. 2. ibi, nobis, in fine, de privileg. & Ordin. Reg. Lusitan. l. 2. tit. 1. §. 5. in princip. tenent hic Dec. à n.1. Abb. n.3. & in c. cum sit generale, n.4. in fine, hoc tit. & alij communiter, testes Soar. à Pace d. pralud. 2. n.19. quidquid contra censent Barbat. in d. c. cum sit generale, num. 68. in fine, Conar. var. lib. 1. c.4. n.3. Decian. tract. crimin. lib. 6. c.30. n.23. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo, implorandum, n.32. in fine.

Cum actor forum rei sequi debeat. Dicam infra ad cap. cum sit generale, hoc tit. n.2.

Licet plerisque paribus, &c. Notatur ad hoc quod valet consuetudo, quod clericus conveniat laicum coram iudice Ecclesiastico, ut per Palat. in repet. c. per vestras, de donat. inter virum, not. 2. §. 1. n.29. Potest etenim laicus conveniri coram iudice Ecclesiastico ex consuetudine, etiam pro rebus non Ecclesiasticis, Abb. hic n.5. & 7. Socin. n.4. quos refert, & sequitur Bellet. d. §. 5. n.4.

Vel Ecclesia. Intellige quoad utile, & directum dominium, Cur. Philip. & Mendez à Castro dictis locis. Si verò laicus de utili tantum dominio, aut de causis circa ipsam motis conveniatur, coram iudice seculari causa agenda erit, ex ea ratione, quia dominium utile merè laicum, & profanum est, ac proinde statutis, & legibus Principum secularium subiectum, vide Menoch. de arbit. casu 108. n.6. Valasc. de iure emphyt. q.17. n.12. & conf. 134. n.13. & conf. 147. n.17. Gama lusi. decif. 2. n.6. & decif. 149. n.5. Surd. conf. 338. n.1. Modern. de iurisd. p.4. casu 20. n.5. & casu 13. n.2. & casu 137. n.32. Cald. Pereira de nomin. emphyt. q.10. n.13. & 19.

S V M M A R I V M.

1 Quæstio fendo inter clericum & laicum est de terminanda

II

nanda à domino feudi, qui si malitiose differat determinare, Legatus Papæ, vel Episcopus potest causam determinare.

2 Feudi dominus index est competens in feudorum controuersis.

3 Feudum clericus capere potest.

CAP. Ex transmissa. VI.

1 Quæstio de feudo inter clericum, & laicum est determinanda à domino feudi, qui si malitiose differat determinare, Legatus Papæ, vel Episcopus potest causam determinare. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Anan. Imol. Panorm. Anch. Host. Felin. Barbat. Aret. Alex. de Neuo, Mar. Soc. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viu. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 209. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret. lib. 1. tit. 2. c. 2. & est post Conc. Later. p. 46 c. 5.

2 Collige ex text. dominum feudi in feudorum controuersis iudicem esse competentem, ita Menoch. conf. 2. n. 20. & 21. plures ad hoc citati in c. ceterum 5. sup. de iudic. & procedit conclusio textus, quamvis de proprietate feudi ageretur, Menoch. remed. 2. reuin. n. 388. & clericus esset conueniendus coram domino laico, Farin. in praxi criminali, q. 8. n. 22.

3 Notatur text. hic ad hoc quod clericus feudum capere potest, ut per Clar. in §. feudum, q. 78. n. 4. Anton. de Olibano in comm. ad v. saticum, alium namque de iure fisci, c. 9. d. n. 8. An. & quibus casibus in eo succedere possit, vide Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. ult. §. 19. ubi plures citat Doctores.

SUMMARIVM.

- 1 Causa feudi est cognoscenda à domino feudi.
- 2 Ecclesiasticus cognoscit contra laicum de causa feudali, ubique que aliquis laicus tenet feudum ab Ecclesia.
- 3 Capitulum Sede vacante non potest cognoscere de causis feudilibus, de quibus cognosceret Episcopus, si videret.
- 4 Princeps potest exigere iuramentum ab Episcopis tenentibus feuda ab eo.
- 5 Ecclesia quoad bona feudalibus, quæ tenet à Rege, aliòve domino temporali, ligatur legibus feudalibus laicorum, & subest domino temporali.
- 6 Episcopus electus & confirmatus habet plenam administrationem quantum ad ea, quæ pertinent ad iurisdictionem.

CAP. Verum. VII.

1 Causa feudi est cognoscenda à domino feudi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm. Felin. Host. Aret. Mar. Socin. Henric. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viu. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 26. Alagon. in compend. iuris Can. pag. 209. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Ant. Aug. coll. 2. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 3.

2 Sub suo iudicio cognoscatur.] Notatur ad hoc quod cognoscat Ecclesiasticus contra laicum de causa feudali, ubique que aliquis laicus tenet feudum ab Ecclesia, Menoch. remed. 3. reuin. n. 409. Amod. à Ponte in tr. quis sit index in causa feud. col. 8. in fin. Ioan. Borcholten. de feudis, c. 10. n. 25. Interlig. eod. tract. cent. 2. art. 94. n. 11. Mozz. eod. tract. tit. de naturalib. feudi, n. 129. Surd. conf. 193. n. 1. Carol. de Graffis de effect. cleric. effect. 1. n. 74. Cur. Philip. p. 1. §. 5. n. 11. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 4. c. 4. n. 41.

3 Episcopus, & c.] Notatur ad hoc quod Capitulum Sede vacante non potest cognoscere de causis feudali-

libus, de quibus cognosceret Episcopus si videret, ut per Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 39. q. 1.

Alioquin Imperiali beneplacito, & c.] Notatur ad hoc quod Princeps potest exigere iuramentum ab Episcopis tenentibus feuda ab eo, ut per Cassan. in catalogo gloria mundi, p. 5. confid. 2. 4. vers. 138. Nam Ecclesia quoad bona feudalibus, quæ tenet à Rege, aliòve domino temporali, ligatur legibus feudalibus laicorum, subest domino temporali, Afflict. in c. 1. §. item si clericus, d. n. 25. de capitulis Conradi, Capyc. decis. 27. n. 28. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. q. 26. n. 15.

In pl. Consecratus sibi, idem esset si electus esset, & confirmatus, quia tunc habet plenam administrationem quantum ad ea quæ pertinent ad iurisdictionem. Vide Aloyf. Ricc. in praxi aurea ref. 136. Azor. d. lib. 3. c. 29. q. 5. quos refero ego ipse de officio Episcopi. p. 1. tit. 1. c. 4. n. 7.

SUMMARIVM.

- 1 Malefactores Ecclesiarum in utroque foro conueniri possunt.
- 2 Actor forum rei sequitur.
- 3 Clericus potest laicos, qui sibi iniuriam fecerunt, accusare coram Ecclesiastico, vel seculari iudice.
- 4 Sacrilegium est crimen mixti fori, ita ut pro eo possit quis coram Ecclesiastico, vel seculari iudice conueniri.
- 5 Iudex, qui negligit facere iustitiam, litem facit suam.
- 7 Usurarum crimen est mixti fori.
- 8 Simonia crimen est mixti fori.
- 9 Periuirum est mixti fori quando agitur ad penam.
- 10 Adulterium est crimen mixti fori quando agitur de puniendo criminaliter.
- 11 Crimen mixti fori committens, & puniendus vel absolutus ab uno iudice, an ab alio puniri, vel absoluti possit, remissive.

CAP. Cum sit generale. VIII. Luc. III.

Rectores Ecclesiarum possunt conuenire malefactores Ecclesiarum, id est, sacrilegos coram iudice Ecclesiastico, vel laico. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Barbat. Panorm. Felin. Host. Henric. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Mar. Soc. Aret. Mantua, Cujac. Alagona in compend. iur. Can. pag. 26. Viu. in ration. 2. libri iur. Pont. pag. 209. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 2. c. 3. Vide quæ diximus ad c. 2. inf. de privileg.

Ut actor forum rei sequatur, & c.] Concordant apud nostros Lusitanos Ordin. Regia lib. 3. tit. 1. in princ. & apud Castellanos l. 3. tit. 2. p. 1. & l. 8. & 9. tit. 3. l. 4. noua recop. exornant Soc. reg. 15. Duen. reg. 21. Roland. conf. 23. n. 8. & 12. vol. 2. Surd. conf. 266. n. 8. Carol. Bardel. conf. 19. n. 14. Gasp. Thefaur. q. forens. l. 2. c. 15. n. 6. Boet. decis. 114. n. 6. Thom. de Thomass. in floribus legum reg. 9. Gut. de iuram. confirm. p. 3. c. 12. d. n. 1. Caf. Argel. de contract. leg. q. 1. n. 187. Card. Tusch. tom. 1. lit. 2. c. 122. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1930. latè D. Barbof. in l. heres absens, §. proinde, n. 8. cum seq. ff. de iudic. & plures alij citati in libello de principiis viriisque iuris, lit. A. n. 29. & per metipsum in tr. de Axiom. iuris v. sup. freq. Axiom. 10. n. 1.

Ut malefactores suos, & c.] Notatur ad hoc quod clericus potest laicos, qui sibi iniuriam fecerunt, accusare coram Ecclesiastico, vel seculari iudice, qui à quolibet eorum puniri possunt, Ordin. Regia Lusit. lib. 2. tit. 9. §. 3. Clar. in pract. §. fin. q. 3. n. 47. Bonacof. comm. crimin. p. 1. verbo, clericus fol. 27. Rebuff. in tr. in quibus causis seculares cognoscere possint, n. 43. & in tr. except. n. 239. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. vers. quod tamen, pag. 61.

pag. 61. Azened. d. l. 2. n. 10. tit. l. 1. & l. 4. n. 4. tit. l. 1. 4. noua recop. Cur. Philip. p. 3. §. 1. n. 6. Parlad. differ. 9. §. 2. num. 2. Cenall. commun. contra commun. tom. 4. q. 897. n. 149. Farin. in praxi crimin. q. 8. n. 15. Con. variat. l. 1. c. 4. n. 8. Decian. tract. crimin. lib. 1. c. 26. n. 1. & 22. The-
saur. decis. 224. n. 2 & 3. post Abb. Felin. Guid. Papae, Roland. & alios; Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 4. n. 13.

4 Quia sacrilegi sunt censendi. Notatur ad hoc quod pro sacrilegio potest quis coram Ecclesiastico, vel seculari iudice conueniri, cum sit crimen mixti fori, Cou. var. lib. 2. c. 20. n. 18. vers. §. 3. & l. 3. c. 3. n. 1. Clar. §. fin. q. 3. n. 6. Dec. d. c. 26. n. 1. & 20. Vulpel. de libert. Eccl. p. 1. n. 29. Far. in prax. crimin. q. 28. n. 62. Menoch. re-
med. 1. recip. n. 207. Gutier. pract. lib. 3. q. 1. n. 1. Farin. in praxi crimin. q. 172. n. 16. Marta de iurisdict. p. 2. c. 11. & in votis nouissimarum decis. voto 235. n. 1. Cur. Philip. p. 3. §. 1. q. 7. Cardos. in praxi iudicium verb. sacrilegium, n. 15. D. Barbof. in l. Titia, n. 51 ff. soluto matr. Bobadil. in sua politica, lib. 2. c. 18. n. 238. Cenall. in tract. de cogniti-
one per viam violentia, p. 2. q. 59. n. 6 & q. 60. Ordin. Regia Lusitan. lib. 2. tit. 9 in princ. ibi, sacrilegios Bellet. d. §. 4. n. 9. Diana ref. moral. p. 1. tract. 2. ref. 81.

5 In gloss. Remissi, ibi, index, qui negligit facere iustitiam, liem facit suam. Vide Menoch. de arbit. casu 341. late Farin. in praxi crimin. p. 1. l. 1. n. 435. multa prosequitur circa poenam iudicis male indicantis.

6 In gl. Malesaiores, ibi, d. est raptos rerum. Ecclesiasticarum. Vide Menoch. remed. 1. rein. n. 362. cum seqq.

7 In ead. gl. ibi, liem crimen usurarum. Crimen usurarum est mixti fori, Auend. de exequend. mand. p. 2. c. 29. & ad capita Prator. cap. 28. n. 1. p. 2. Auil. ad eadem capita Prator. c. 5. gl. usuras, n. 1. Greg. d. l. 1. n. 185. & verb. usuras, & ibi Humad. gl. 2. tit. 6. p. 1. Perez in princ. tit. 2. lib. 8. Ordina-
ment. pag. 27. vers. est tamen puniendus, & in l. 5. tit. 19. eod. l. vers. dubitari, pag. 364. Azened. l. 1. n. 185. & seq. tit. 11. lib. 4. noua recop. & in l. 1. n. 86. cum seq. tit. 6. l. 8. Peguera decis. 30. n. 19. cum seqq. Anastas. Germon. de sacrorum immuni. lib. 3. c. 12. n. 51. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 2. n. 9. 11. & 16. Spin. in speculo test. in gloss. rub. 13. n. 66. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. l. 1. n. 23. Soar. à Pace in pract. tom. 2. prelad. 2. n. 26. Salzed. ad Bern. in pract. c. 88. alias 91. in nouiss. impress. lit. C. plures plena manu refert Cened. ad Decret. collect. 10. n. 2. quibus ad-
de Gasp. Roder. de annis reddit. l. 1. §. 4. n. 122. Bobadil. in sua politica, lib. 2. c. 17. n. 40. D. Barbof. in l. Titia, num. 48. ff. soluto matrim. Molina de insti. r. 2. disp. 333. Cur. Philip. p. 3. §. 2. num. 27. Renat. Chopin. de sacra politica, l. 2. tit. 2. n. 14. & 15. Valer. Reginald. in praxi fori penit. l. 3. a. n. 93. Stephan. Grat. discept. forens. c. 14. n. 23. Aloyf. Ricc. in collect. dec. p. 5. collect. 1078 Vulpel. res. crim. 140. n. 1. & seq. post Archid. Abb. Ioan. Andr. Alciat. Cabalin. & alios Bellet. d. §. 4. n. 110. Marta de iurisdict. p. 2. cap. 7. Pradil. in summa legum poenaliu. p. 1. c. 30. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 43. de foro comper. à n. 135. de compromiss. §. 2. gloss. 1. à n. 100. Cenall. de cognitione per viam violentia, p. 2. q. 7.

8 In ead. gloss. ibi, Simonia. Crimen simoniae est mixti fori, & per Ecclesiasticum, vel secularem iudicem puniri potest, Gregor. l. 58. gloss. 3. tit. 6. p. 1. Mexi. in tract. iussu panis, concl. 1. num. 9. Cur. Philip. p. 3. §. 2. n. 9. Marta de iurisdict. p. 2. c. 17.

9 In ead. gloss. ibi, Peruri; Perurium est crimen mixti fori, quando scilicet agitur ad poenam. Vide Anton. Corn. de absolutione iuramenti, p. 3. q. 5. num. 54. cum seqq. Morl. in emporio iur. p. 1. tit. 2. in prelad. n. 126. Soar. à Pace in pract. tom. 2. prelad. 2. n. 35. Marta de iurisdict. p. 2. c. 9. n. 25. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarr. l. 1. tit. 4. l. 4. num. 67. Cenall. commun. contra commun. q. 897. n. 980. tom. 4. & in tr. de cognitione per viam violentia,

Tom. I.

p. 2. q. 31. n. 8 & q. 67. n. 10. & q. 83. Mendez à Castro in praxi Eccles. Lusit. lib. 2. c. 4. n. 4. Bellet. d. §. 4. n. 178.

In ead. gl. ibi, & adulteri; Adulterium est crimen mixti fori, vide Cou. de sponsal. p. 2. c. 7. §. 7. n. 12. Clar. in pract. §. fin. q. 37. n. 3. vers. quero nunquid caus. Anton. Gom. l. 8c. Tauri, n. 47. vers. verum tamen est, Menoch. de arbit. cas. 419. Bermond. de publicis concub. rubr. de adul. à n. 4. Soar. à pace d. prelad. 1. n. 32. Cur. Philip. p. 3. §. 2. n. 20. Vincent. de Franch. decis. 112. Zerol. in praxi Epi-
scop. p. 1. verbo, casus mixtus, Azor. insti. mor. p. 2. lib. 3. cap. 53. q. 2. vers. crimina mixti fori, Marta de iurisdict. p. 2. c. 19. Cenall. de cognitione per viam violentia, p. 2. q. 88. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 1. collect. 1076. Diana ref. moral. p. 1. tr. 2. ref. 86. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 144. n. 42. optimè D. Barbof. in l. 2. in princ. ff. soluto matr. p. 1. n. 139. n. fin. & n. 140. intelligit quando agitur de puni-
endo criminaliter, siue adulterium sit notorium, siue etiam non notorium, nam si ageretur ciuili-
ter ad separationem thori, & ad amissionem dotis, scilicet iudex Ecclesiasticus procedit, vt tenent. Sanch. de ma-
trim. lib. 10. di. p. 8. n. 1. & 16. Fr. Ludou. Miranda de or-
dine iudic. q. 1. art. 5. concl. 5. Bellet. d. §. 4. a. n. 64.

Quaritur hic Felin. n. 1. an committens crimine mixti fori puniatur, vel absolutus ab vno iudice, ab alio puniri, vel absolui possit: de quo vide Greg. l. 8. verbo, estos, tit. 6. p. 1. & l. 4. verbo, contelles, tit. 28. n. 7. Ant. Gom. tom. 3. var. c. 1. n. 40. Clar. in pract. §. fin. q. 57. a. n. 11. An-
ton. Quesada diuers. q. iuris §. 29. ad fin. vers. nec illud omittendum Brunor. à Sole in q. legalib. 17. ex n. 40. Ant. Scap. de iure non scripto l. 5. c. 9. Petr. Greg. syntagm. iuris p. 2. lib. 47. c. 4. in fin. Auil. ad c. 25. Pratorum gloss. n. 11. & 12. Auendan. ad c. 5. Prator. n. 18. p. 2. Perez l. 1. in princ. tit. 8. l. 8. Ordin. & l. 3. tit. 4. eod. lib. vers. ad quintum, Penia in direct. inquis. p. 2. schol. 2. c. col. 5. Soar. à Pace in pract. to. 2. prelad. 2. n. 49. cum multis seqq. Decian. in crimin. lib. 4. c. 9. n. 45. & c. 10. n. 1. vers. & nota & lib. 6. c. 36. n. 8. Cur. Philip. p. 3. §. 2. n. 33. Bobadil. in sua politica lib. 1. c. 17. n. 98. & c. 18. n. 34. Lud. Mirand. de ordine iudic. q. 1. art. 7. concl. 2. Mendez à Castro in praxi Eccles. Lusit. lib. 2. c. 4. a. n. 17. Cened. ad Decret. collect. 113. n. 5. & collect. 126. n. 4. Bellet. d. tit. de fauore cleric. reali, §. ult. n. 106.

SVMMARIVM.

- 1 Clericorum cause in loco temporalis iurisdictionis Ec-
clesie secundum ius Canonicum terminanda sunt.
- 2 Index Ecclesiasticus indicare potest laicos tam ciuili-
ter, quam criminaliter, ubi habet dominium temporale.
- 3 Conueniri potest quis in loco, in quo assidue commora-
tur, quamvis in eo non habeat domicilium.
- 4 Declaratur text. in presenti, & n. 5.
- 5 Dicitur, aliquis, vniuersalis est, & comprehendit omnes
species eius rei, cui adicitur.
- 6 Paria sunt statuta ligari, & forum fortiri.
- 7 Ordinationes, quae respiciunt ordinem procedendi etiam
contra clericos, si ipsi litigent coram iudice secu-
lari, seruari debent.
- 8 Consuetudo loci seruanda est in concernentibus pro-
cessum.
- 9 Consuetudo, seu stylus respiciens ordinaria iudicii
ligat forenses, licet secus in decisorii causa.

C A P. Quod Clericis. IX. Caelest. III.

Causae etiā pecuniariae, quas habet clericus contra laicū, sunt tractandae secundum ius Canonicum, & secundum consuetudines, vel iura municipalia. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Panor. Felin. Dec. Butr. Anch. Host. Mar. Socin. Henric. Barbat. Arret. Alex. de

li 2 Nemo,

Nevo, Melch. Kling. lo. Mönach. Cujac. Viu. in ration. 2. libri iur. Pont. pag. 28. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 202. remissive Casal. in annot. & Ximen. in conc. p. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret lib 2. tit. 2. c. 5.

32 Collige ex text. iudicem Ecclesiasticum indicare posse laicos tam civiliter, quam criminaliter, ubi habet dominium temporale, glof. verbo, *de iure, in c. 2. de exempt. in 6. Abb. in c. licet n. 6. infr. hoc tit. Bellet. disquisit. cler. p. 1. tit. de favore clericorum reali, §. 5. n. 53.*

33 Commorantes.] Notatur ad hoc quod qñs conveniri potest in loco, in quo assidue commoratur, quamvis in eo non habeat domicilium, vt per Pannorm. hic n. 5. & alios, quos refert D. Barbosa in l. habes absens, §. ult. n. 11 ff. de iudic.

34 Iure Canonico dedicatis, &c.] Difficilis reputatur hic text. dum probat iure Canonico esse decidendas non solum causas illas, quas laici habent contra clericos, verum etiam, quas ipsi clerici habent contra laicos, quemadmodum generaliter intelligendum esse volunt Doctores, teste Bero. in c. 1. n. 29 de const. Igitur circa eius intellectum non immerito Doctores torquentur, & communiter intelligunt Parisiensem civitatem in temporalibus Ecclesiis esse subiectam, & ideo inter laicos etiam ius Canonicum esse servandum. Alij vero intelligunt eam decisionem specialiter in clericis Parisiis gratia studij commorantibus, vt scilicet specialiter privilegium in hoc text. illis concedatur, vt eorum causa: siue a laicis conveniantur, siue etiam laicos conveniant, coram iudice Ecclesiastico debeat pertractari, & secundum ius Canonicum decidi. Verum aperte confunditur primum, quia nullum reperitur verbum in nostro text. ex quo colligi possit, quod in eo agatur specialiter de clericis studentibus, sed potius generaliter, & indistincte loquitur de quibuscunque Parisiis commorantibus, secundo quia nullibi reperitur privilegium hoc studentibus concessum, vt etiam si clerici sint coram iudice suo, id est, clericis actores, possint laicos reos convenire, sed solum, vt iudicem habeant proprium, coram quo privative conveniantur, vt in auth. habita, C. ne filius pro patre. Deinde obstat text. c. super specula, de privi. ubi de docentibus, & studentibus agitur, & sic coniecturis uti licet, vt colligamus in hoc text. agi de clericis Parisiis commorantibus causa studij, verosimilius erat de iisdem studentibus agi in d. c. super specula, & tamen aperte probat solas Ecclesiasticas causas Parisiis secundum ius Canonicum decidendas, non ita civiles, & pecuniarias, vt patet ibi, raro occurrunt Ecclesiasticas causas, &c.

35 His igitur omisiss, & longissima distinctione, quam faciunt Patr. Zabar. Abb. & alij ibid. Ego contra receptissimam omnium, quos viderim, interpretationem, existimo verba illa, clericis contra aliquos, vel aliqui contra eos, non concludere, nec posse intelligi de laicis, qui conveniuntur a clericis, sed necessariò esse intelligenda de causis clericorum contra clericos, quasi dictio, aliqui, idè sonet, atq; alij, & sit sensus, causa: pecuniariae, quas clerici Parisenses habent contra aliquos clericos aliunde, vel alij contra eosdem, &c. què intellectum semper probabilè indicavi, & nunc tenendum efficaciter mihi probat integra Decretalis, quam ponit Ant. Aug. coll. 2. c. 5. sub hoc tit. & refertur in novissimis impressionibus iussu Greg. XII. in hac verba; Nullus Episcoporum, vel clericorum ad iudicia secularia est trahendus, habent enim illi iudices suos, nec quidquam est eis publicè commune cum legibus: Bonifacius vero Papa, & Gelasius, & alij plures antecessorum nostrorum antiquioribus Conciliis consonantes, sicut bene patet viris utriusque iuris peritis, id ipsum in sacris constitutionibus ediderunt. Hac igitur ratione inducti per Apost. Sedis scripta mandamus, quatenus si qui causas seculares cleri-

ci Parisios commorantes habuerint contra aliquos, vel aliqui contra eos, appellat. remota iure Can. decidatis, nec permittatis iuri scripto consuetudinem prevalere. Si ergo verba illa, hac ratione inducti, referantur ad principium text. nullus Episcoporum, vel clericorum ad iudicia secularia est contrahendus, manifestissime apparet in tota decisione agi de clericis, qui conveniuntur, & consequenter re iure scripto constitutissima, non vero aliquid novi iuris decidere Pont. vt etiam ostendunt verba illa, sicut bene patet utriusque iuris peritis, Ratione vero dubitandi fluxisse ex contraria consuetudine, quam in ultimis verbis damnat Pontifex, ibi, nec permittatis iuri scripto consuetudinem prevalere: indeq; confirmari potest ratio decidendi ad text. in d. c. super specula, quod scilicet Parisiis ius Civile audiri, vel docere interdictum clericis, & laicis, propter nimiam eiusdem iuris Civilis curiositatem, ob quam studium sacre Paginae despiciatur. Adhuc nunc non solum in scholis vitium hoc irrepsisse, verum etiam in foro, vt prætermisissimis Canonici statutis causa: pecuniariae adversus clericos iure civili deciderentur. Vnde ad hos, & similes abusus tollendos merito Pontifex ius Canonicum in foro seculari servari præcipit, & leges Civiles in scholis doceri, & audiri prohibet Parisiis, & in aliis locis vicinis.

In glof. Aliquis, vnic. ibi, etiam laicos.] Notatur ad hoc quod dictio, aliquis, veluti universalis comprehendit omnes species eius rei, cui adicitur, vt per Tiraq. in l. si vnguis, C. de reuoc. donat. verb. omnia, n. 41. cetera de hac dictione vide in meis Remiss. de diction. & claus. dist. 1. 4. alias dist. 22. secundum Lugdun. impress.

In ead. glof. ibi, vel iure municipali. Notatur ad hoc quod paria sunt statutis ligari & forum fortiri, atque ita iurisdictioni subiaci, vt per Menoch. conf. 351. n. 14. Aleciat. conf. 30. n. 1. tom. 1. lib. 2. Bero. conf. 65. n. 99. lib. 1. Sura. conf. 2. n. 14. in fine, Carol. de Graffis de effect. cleric. effect. 2. n. 1.

Notatur etiam ad hoc quod ordinationes, quæ respiciunt ordinem procedendi etiam contra clericos, si ipsi litigent coram iudice seculari, servari debent, Rebuff. ad leges Gallie, in præm. glof. 1. n. 6. Abb. hic n. 6. & 7. & in c. Ecclesia S. Mariae, n. 25. 26. & 42. ubi Felin. n. 81. vers. tertius casus, Dec. n. 44. & 145. cum seqq. & 164. de constit. Lap. alleg. 81. Cald. conf. 11. n. 1. de constit. Abb. conf. 43. n. 4. p. 2. Corn. conf. 114. n. 4. in princ. vol. 2. Alex. conf. 33. n. 4. col. 1. vol. 6. Soc. Sen. conf. 71. n. 4. vol. 4. Roland. conf. 48. n. 20. & 22. vol. 1. conf. 57. n. 20. vol. 2. Cephal. conf. 654. n. 32. vol. 5. Ioan. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 1. c. 11. n. 4. ubi dicit procedere in præparatoriis, & ordinatoriis litis, non vero in decisoriiis, quia statuta concernentia modum procedendi non concernunt personam, sed causam, quæ subiacit illi foro, Roland. d. conf. 48. n. 21. Et consuetudo loci servanda est in concernentibus processum, & sic illius tribunalis, vel iudicis coram quo proceditur, Duen. reg. 147. Bernard. reg. 144. Consuetudo enim, seu stylus respiciens ordinatoria indicij ligat forenses, licet secus in decisoriiis causa: vt per Viu. tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 17. n. 298. pag. 249. Mascard. de probat. concl. 423. n. 9. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 9. §. 1. in annot. n. 104.

S V M M A R I V M.

- 1 Laicus laicum super re civili coram iudice Ecclesiastico convenire non potest, nisi in defectu iustitie secularis, vel nisi consuetudo id exposcat.
- 2 Index secularis quando est negligens in faciendo iustitiam, Ecclesia tunc etiam contra laicos cognoscit.
- 3 Consuetudo potest tribuere iurisdictionem iudici Ecclesiastico contra laicum.

- 4 *Vniuersitas, vel Synodus recusari potest.*
 5 *Imperio vacante succedit Papa in administratione.*
 6 *Arbitri sunt eligendi qui iudicent recusationem iudicis.*
 7 *Iudex Ecclesiasticus potest se immiscere seculari iurisdictioni ratione connexitatis.*

CAP. Licet ex suscepto. X. Innoc. III.

- L**icet per literas impetratas à Papa in negotio pertinente ad forum sacculare non potest agere coram iudice Ecclesiastico, dummodo iudex secularis faciat iustitiam, & qui à iudice laico sentiunt se gravatos, possunt appellare ad Episcopum, vel ad Papam, ubi haec tenus fuit talis consuetudo; vel quando non habent superiorem saccularem ad quem recurrant, ut tempore vacationis Imperij, item si iudices laici habeantur suspecti, partes elegant arbitros, coram quibus agant de causa suspicionis, quae si est iusta, possunt recurrere ad Episcopum, vel Papam pro iustitia, sed ad Papam de iure communi. Collig. ex Ord. Abb. antiq. Zabab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Felin. Anch. Panor. Host. Mar. Socin. Henric. Melch. Kling. Aret. Jo. Monach. Cuiac. Viu. in ration. secundum lib. iur. Pont. pag. 28. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 120. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 2. c. 1.
- 2 *Exhibeat iustitia implementum.* [Notatur ad hoc quod data negligentia iudicis secularis potest Ecclesiasticus procedere contra laicos in casibus, in quibus alias non posset, Ecclesia enim quolibet laicos in quolibet excessu notorio indicare potest, quando iudex secularis est negligens, ut si requisitus non exhibet iustitiam, Abb. hic n. 1. & in c. qualiter, n. 7. de iud. & in c. 1. n. 7. de offic. Ord. & in c. 1. n. 9. de empt. & vendit. Cou. pract. 6. n. 1. ad fin. Marant. de ord. iud. p. 4. diff. 1. 1. 1. Martin. Moner. à Cueva aragonia dec. 23. n. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cane. §. 2. proem. n. 26. Bellet. disquis. cler. p. 1. tit. de favore clericorum personali. §. 2. n. 25 & tit. de favore clericorum reali §. 5. n. 36. Bern. Grenae ad pract. Imp. lib. 3. concl. 28. n. 10. cum seq. Armend. in addit. ad recop. legum Navarrae lib. 3. tit. 4. n. 4. Card. Tusch. 10. 4. lit. l. concl. 447. n. 3. & 13. & tom. 6. lit. P. concl. 41. n. 14. Carol. de Graff. de effect. lib. cleric. effect. 1. n. 390. Imò poterit iudex Ecclesiasticus censuris compellere indicem sacculare, ut suo munere fungatur, nam ad commune bonum spectat, & ad pacem fidelium, ut ad indicem Ecclesiasticum possit haberi recursus, solummodo titulo, ut peccata publica corrigantur, ut per Soar. de consor. disp. 28. sect. 1. n. 14. propterea eum refert Bellet. d. 5. n. 38.
- 3 *Ad tuam sicut haec tenus servatum est.* [Notatur ad hoc quod consuetudo potest tribuere iurisdictionem iudici Ecclesiastico super laico, ita ut etiam in causa laicorum pendente coram iudice seculari possit ab eo appellari ad indicem Ecclesiasticum, ut per Palat. in repet. c. per vestras, de donat. inter vivos, & vxor. notab. 2. §. 1. n. 29.
- 4 *Vel ad nostram.* [Notatur ad hoc quod Vniuersitas, vel Synodus regulari potest, ut per Mant. dialog. 115. Boer. dec. 269. n. 1. Prosp. de Aug. in addit. ad Quarant. in summ. Bull. verbo Concilium provinciale. n. 12. Rip. in c. 1. ex n. 44. de iudic. Perez. l. 1. vers. 18. q. 11. §. lib. 3. Ord. dim. pag. 570. Menoch. de arbit. casu 45. n. 10. Torrell. in tr. de Magia, lib. 3. de crimin. punit. c. 16. n. 10. Scacc. de appellat. q. 17. n. 16. Carral. in explicat. ad aliquas leges recop. c. 9. n. 2. Ciuitas similiter collegium, & senatus recusari possunt generaliter, Albert. lib. 1. statut. q. 101. vers. autem potest, Capyc. decis. 158. n. 6. Boer. decis. 269. n. 4. Azcued. in Curia Pisan. lib. 4. c. 6. n. 70. Soar. de Pace in pract. tom. 1. p. 1. temp. 10. n. 21.
- 5 *Vacante Imperio.* [Notatur ad hoc quod vacante Imperio succedit Papa in administratione, ut per

Tom. I.

Peregrin. de iure fisci, lib. 1. art. de his qui iura fiscalia habent, n. 36. pag. 15. & tunc appellatur ad Papam omisso medio, Sigism. Scacc. de appellat. q. 7. n. 112.
Coram arbitris communiter electis. [Notatur ad hoc quod arbitri sunt eligendi, qui iudicent recusationem iudicis, ut per Tirac. in l. si unquam, C. de reuocandis donat. verbo, suscepit, n. 247.

In glos. Vacante Imperio, ibi, item ratione connexitatis. 7
 Notatur ad hoc quod iudex Ecclesiasticus potest se immiscere seculari iurisdictioni ratione connexitatis, ut per Palat. in recept. d. c. per vestras, notab. 2. in princip. n. 20. vers. ad hoc.

SUMMARIUM.

- 1 Vidua laicum coram iudice Ecclesiastico conuenire non potest, nisi super causa Ecclesiastica, vel in defectum iudicis secularis.
- 2 Declaratur text. in presenti.
- 3 Iudex Ecclesiasticus potest cognoscere de causis viduarum, & aliarum miserabilium personarum laicarum, quando iustitia coram seculari consequi non valent.
- 4 Decimalis causa quando tangit ius indistincte, non cadit in laicum eius cognitio.
- 5 Delegatus iudex, cui est commissa causa appellationis, poterit absque noua commissione cognoscere de causa principali, si appellatio fuerit iustificata.

CAP. Ex terrore. XI.

Causa viduae cum laico coram iudice seculari tractari debet, nisi super causa Ecclesiastica, vel in defectum iudicis secularis, quia tunc coram Ecclesiastico esset discutienda. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Zabab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panor. Barbat. Felin. Mar. Socin. Aret. Henric. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cuiac. Viu. in ration. 2. libri iur. Pont. pag. 29. Alagona in compend. iur. Can. pag. 210. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 3. c. 2.

Per iudicem saccularem, &c. [Aduerte quod quamvis laici prorogare possint iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, tamen in hoc text. non fuit prorogata iurisdictione Ecclesiastici, quia laici conuentus, non valebat prorogare, imò nolebat coram eo respondere, & ideo cessante prorogatione, merito remittitur ad suum indicem, hoc est, domum temporalem, ita D. Barbof. in l. 1. ff. de iudic. art. 3. n. 38.

Alioquin non obstante, &c. [Notatur ad hoc quod iudex Ecclesiasticus potest cognoscere de causis viduarum, & aliarum miserabilium personarum laicarum, & coram eo possunt laicum conuenire, quando iustitiam coram seculari iudice consequi non valent, glos. verb. procedere, in c. significatib. de offic. deleg. ubi Host. n. 4. Abb. 5. & Felin. 4. Cou. pract. q. 6. n. 1. Boer. sing. 3. n. 5. Card. Tusch. 10. 4. lit. l. concl. 442. n. 3. & 13. & 10. 6. lit. P. concl. 41. n. 14. Greg. l. 48. verbo, adeo, tit. 6. p. 1. Auend. de exequat. mand. p. 1. c. 1. m. 3. 1. vers. decima causa, Amil. ad c. 1. Praetorum, glos. v. sup. n. 11. Perez. l. 3. vers. fallit quando, tit. 1. l. 3. Ord. Ant. Olib. in comment. ad vaticum, alium namque de iure fisci, c. 3. n. 54. D. Barbof. in l. 1. ff. solutio marr. p. 1. n. 49. Moder. de iurisd. p. c. 21. Bobadil. in suapolitica, l. 2. c. 17. n. 106. cum seq. Gare. Girond. de priuileg. & exempt. explic. n. 464. Bellet. disquis. sit. cler. p. 1. tit. de favore clericorum reali, §. 5. n. 34. Ludou. à Sarauia de iurisd. adiutorum q. 30. n. 45. nam propter negligentiam iudicis inferioris, iurisdictione devoluitur ad superiorem, Bou. r. sing. 1. n. 3.

In glos. In iustitia, ibi, & precipue circa dotes. Vide Palat. in repet. cap. per vestras, de donation. inter vivos, & vxor. notab. 2. in princip. n. 3.

ii 3 in

⁵ In glos. Ecclesiasticum, ibi, item decimarum. Notatur ad hoc quod quando causa decimalis tangit ius in distincte, non cadit in laicum eius cognitio, quia est causa Ecclesiastica, vt per Rebuff. de decimis, q. 5. n. 2. & q. 10. a. princ. & in tr. quando seculari, n. 13. & in tract. except. num. 2. 13. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 7. c. 16. §. 5. D. Barbof. in l. Titia, n. 39. ff. soluto matr. late Moneta de decimis. c. 8. q. 1.

⁶ In glos. Terminetis, ibi, videtur enim committi, &c. Notatur ad hoc quod index delegatus, cui est commissa causa appellationis, poterit absque noua commissione cognoscere de causa principali, si appellatio fuerit iustificata, vt per Cou. pract. c. 9. n. 5. vers. quintus conclusio.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus non potest sibi constituere iudicem laicum, etiam si proprium iuramentum, & aduersarij consensus accedat.
- 2 Clericus nec inuitè, nec voluntariè potest priuilegio fori renuntiare.
- 3 Nobilis an possit renuntiare priuilegio nobilitatis, remissum.
- 4 Clericus quare non possit priuilegio fori renuntiare, expenditur.
- 5 Iuri publico priuatorum pacto non derogatur.
- 6 Clericus trahens clericum ad forum iudicis secularis perdit causam.
- 7 Iuramento non confirmatur actus quous in fauorem publicum principaliter prohibetur.
- 8 Mulier potest renuntiare Velleiano.
- 9 Macedoniano non potest renuntiare.
- 10 Clericum trahens coram iudice laico non perdit causam ipso iure, sed per sententiam.
- 11 Verbum, amittant, non inducit ipso iure.
- 12 Clericum trahens coram iudice laico, non potest amplius poenitere ad hoc, vt emittat poenam iam incursam.

C A P. Si diligenti. XII.

¹ Clericus non potest renuntiare iuri suo, & constituere sibi iudicem laicum etià in causis temporalibus, & liberè, etiam si iurauerit acceptare, aduersario, quia pacto priuatorum iuri publico non derogatur. Imò in Conc. Mileuitanensi, & Carthaginiensi specialiter est decretum, ne clerici ad laicos iudices pertrahant sub poena perdendi causam, & excommunicationis, quod idem si Episcopi, vel clerici purgare se voluerint coram laico de criminali, vel civil. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hoit. Anch. Bald. Panor. Butr. Mar. Soc. Barbat. Felin. Aret. Henric. Melch. Kling. Cuiac. Viu. in ration. secundi libri iur. Pont. pag. 29. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 210. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 4.

² Collige ex text. clericos nec inuitè, nec voluntariè posse priuilegio fori renuntiare, & sibi iudicem laicum constituere, vt per Cou. in c. quauis pactum, de pactis, lib. 6. p. 2. in initio, n. 9. & pract. cap. 33. num. 2. Callan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, n. 4. Salzed. in pract. Bernardi. c. 65. n. 3. in nouiss. impress. Perez. l. 1. gloss. 1. pag. 59. col. 2. tit. 3. lib. 1. Ord. & l. 2. gloss. 1. vers. quari etiam potest, pag. 567. tit. 1. lib. 3. Menoch. de arbit. casu 430. n. 2. Iacob. de Grass. in dec. aureis. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 54. Albert. in c. quoniam, de ha-

ret. lib. 6. q. 1. n. 1. Vincent. de Franch. dec. 400. num. 6. p. 2. Bajard. ad Clarum in §. fin. q. 36. n. 10. Franc. Viu. dec. 25. n. 1. Surd. conf. 2. n. 31. & conf. 396. num. 15. Vinc. Hond. conf. 3. n. 21. lib. 1. Marchel. de commiss. p. 2. c. 3. quart. c. principalis, n. 54. Anast. Germ. de sacrorum immunit. lib. 3. c. 15. n. 51. late Carol. de Grassis de effectib. cler. effectus 1. n. 42. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 16. n. 50. Farin. in praxi crimin. q. 8. a. n. 10. optime D. Barbof. in l. alia, §. eleganter, n. 14. ff. soluto matr. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 2. n. 10. Burg. de Pace conf. 10. n. 17. Zerol. in praxi Episc. p. 1. verbo clericus, §. 12. Cas. Argel. de contradit. legitimo, q. 3. n. 180. Card. Tusch. lit. C. concl. 377. Bernard. Græuz. ad practiam Camera Imper. lib. 1. concl. 37. n. 12. Steph. Quarant. in summi. Bullar. verbo, forum competens, vbi refert Bullam Martin. V. per quam fuit innouata, & ampliata decisio huius text. Marca de iuridict. p. 2. c. 6. n. 40. cum seqq. Cald. Pereira q. forens. lib. 1. q. 15. n. 19.

Amplia primò, vt nec etiam cum iuramento possint Ecclesiastici tali priuilegio renuntiare, Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 18. n. 50. D. Barbof. in l. 1. p. 5. n. 73. ff. soluto matr.

Amplia secundò etiam clerico primæ tonsuræ, qui etiam non potest priuilegio fori renuntiare, vt per Ioan. Andr. n. 8. & Butr. n. 3. in presenti, Alex. de Neuo, in c. 2. n. 2. hoc eod. tit. Ant. Gom. tom. 1. var. c. 10. n. 3. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 14. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 24. n. 1. Non obstat glos. vlt. in fin. in c. 2. de apostatis, quia intelligitur proxt ibi dixi.

An nobilis possit renuntiare priuilegio nobilitatis, vide Cou. in d. c. quauis pactum, p. 2. in princ. a. n. 5. Greg. l. 3. q. 4. de sangre, tit. fin. p. 7. Menoch. de successio. num. creat. §. 2. n. 75. Perez. l. 1. gl. 1. vers. quari potest, tit. 1. lib. 4. Ordin. pag. 789. Ioan. Garc. de nobilis, gloss. 6. n. 18. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 16. n. 50. Parlad. rerum quod lib. 2. c. fin. p. 5. §. 6. n. 11. Baëc. de inope debitorum, c. 16. n. 64. Azeued. l. 4. n. 14. cum seq. tit. 2. lib. 6. noua recap. & l. 1. n. 22. ad fin. tit. 10. lib. 8. & in Curia Pisan. lib. 2. c. 7. lit. F. Ceuall. communium contra communis, q. 688. & q. 821. n. 100. Eduard. Caldeira de error. pragmaticorum, l. 1. c. 4. D. Barbof. d. §. eleganter, n. 13. & a. n. 21. Bobadil. in sua politica, l. 3. c. 15. n. 20. & 21. Amesc. de potestate in se ipso, lib. 2. c. 23. Surd. conf. 280. n. 9. & decis. decis. 26. n. 10. Ambrosin. de immunit. c. 16. n. 9. Octau. Glor. resp. 13. n. 6.

Cum nō sit beneficium hoc personale, &c. [Nota rationem quare non possit clericus fori priuilegio renuntiare, quia scilicet priuilegium fori est introductum non in priuam fauorem personæ, sed in publicum totius ordinis clericalis, referunt Cou. in cap. quauis pactum, p. 2. in initio, n. 9. Roland. conf. 4. n. 9. vol. 1. Scac. de iudic. causar. civil. & crimin. lib. 1. c. 11. n. 35. & 36. Galef. de Camer. oblig. q. 1. n. 1. & seq. Surd. conf. 396. n. 14. & seq. plures per Carol. de Grass. d. effectus 1. n. 43. & per Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore cler. personali, §. 2. n. 1. & ceteri citati sup. n. 1. qui tamen omnes, & alij, quos adducunt, mire variant in explicanda ratione, quare priuilegium, ne clerici ad seculari trahantur iudiciū iuris publici dicatur, & toti ordini concessum, cum magis contrariū, & renuntiabile esse decideret. in l. si quis conscribendo, C. de Episcopis, & cleric. & in l. pen. de pactis, & non sine aliqua ratione, quia priuilegiū antiquis Canonibus concessū fuit sub ea forma, ne clerici clericos ad iudicia publica pertrahant, vt patet ex c. inoluta, l. 1. q. 1. quæ verba solum ad inuitos propriè referuntur, non ad volentes, vt per text. in l. 1. C. de agricolis, lib. 11. notat Roman. conf. 197. n. 5. Sed audiendus non est Cuiac. qui nostros pontifices temere incensare ausus est in l. ius publicum, ff. de pactis, eo quod dixerit priuilegium fori

fori clericis competens iuris publici esse, ea verò ratione Pontificem ab hac calumnia vindicare nititur Couar. quòd leges de Sacerdotibus, & Sacerdotiis iuris publici dicantur in l. 1. §. huius studij, ff. de iustitia, & iure, sed non conuenit cum d. l. penultima. neque etiam cum verbis huius text. dum rationem ad illud refert, quòd priuilegium toti ordini fuerit concessum. Dic igitur melius veram rationem deduci ex eo, quòd licet à principio priuilegium clericis sub ea forma fuerit concessum, ne ad iudicia secularia trahantur, seu venire compellantur, vt in Concil. Mileuit. de quo in d. cap. inoluta, per sequentes tamen Pontifices aucta est prohibitio, & meritò constitutum, vt etiam volentes coram seculari iudice se purgare, aut litigare, aut respondere non possint, vt in Conc. Carthaginen. de quo in cap. placuit, l. 1. §. 1. ne scilicet redundaret in opprobrium totius ordinis, si clerici diuinis officiis dedicati per iudicia secularia vagentur, atque idè Pontifex in principio huius text. vtrumque illud Concilium coniunxit, vt scilicet ostenderet priorem prohibitionem non sufficere, sed fuisse necessariam posteriorem, quæ specialiter prohibet clericis ne in secularium iudicem consentiant, aut priuilegio renuntiare valeant, & iam ex tempore, quo clericis prohibitum est, ne volentes clerici in seculari iudicio respondere possint, meritò prohibitionem non respicere intelligitur singulorum priuatam utilitatem, sed potius legum publicum fauorem respexisse totius ordinis: indeque facile respondetur d. l. si quis in conscribendis, & d. l. pen. procedere secundum tempus antiquius, quo illa prohibitio in ipsos clericos volentes scripta non erat; & ita necessarium non est recurrere ad intellectum eorum, qui confingunt ea iura non agere de priuilegio fori, & exemptionis clericorum à foro seculari, sed de alio quòd specialiter aliquibus dabatur clericis, vt ex pluribus iudiciis, quem vellent, eligere possent, vt videtur communis ex Scribentibus utroque loco, in quo non immoror, quia ibi Deo dante latius dicam.

5 *Pactio priuatorum iuris publico minime derogari.* Notatur ad hoc quòd priuatorum pactio iuri publico non derogatur, vt per Nauar. tom. 2. suorum operum, tractat. de finibus hum. action. num. 19. Armendar. in addition. ad recopil. legum Navarra, in proxem. num. 23.

6 *Alioquin causam perdeant.* Notatur ad hoc quòd clericus trahens clericum ad forum iudicis secularis perdit causam, vt per Card. Tusch. lit. C. concl. 338. Marant. de ordin. iudic. p. 4. dist. 11. n. 2. Caroc. sing. 272. Erasim. à Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, part. 4. §. 94. n. 1. Carol. de Grassis de effect. cleric. effectus 1. num. 41.

7 *Nec iuramenta licite, &c.* Notatur ad hoc quòd quoties actus in fauorem publicum principaliter prohibetur, non confirmatur iuramento, vt per Butt. hic n. 8. in initio, & n. 16. Abb. n. 21. vers. octauus casus, Alex. de Neuo n. 6. 27. & 35. Alciat. à num. 27. Corn. in auth. Sacramenta puberum, n. 48. C. si aduersus vendit. Couar. in d. cap. quauis pactum, p. 2. §. 1. n. 1. & 5. Anton. Gom. var. lib. 2. c. 14. n. 24. & 27. Guttier. de iurament. confirm. p. 1. c. 58. n. 15. Seraphin. de priuilegiis iurament. priuileg. 61. n. 13. Matienf. l. 1. gloss. 3. n. 15. & 17. tit. 2. lib. 5. noua recopil. quos refert & sequitur Sanch. de matrimon. lib. 1. disp. 32. num. 8 & 9. resoluit cum aliis, quos citat, hunc text. manifestè sentire iuramentum contra publicam utilitatem non posse licite obseruari, & subinde non indigere relaxatione.

8 In gloss. Pactio, ibi, mulier potest renuntiare Velleia-

no, &c. Vide Greg. l. 3. verbo, renuntiando tit. 12. c. 5. Couar. in d. cap. quauis pactum, p. 2. §. 3. num. 5. Gam. Lusit. decif. 121. Molina de iustit. disp. 540. Surd. conf. 367. Rebello de obligationibus iust. p. 2. lib. 16. q. vnic. de fideiussor. num. 10. Guttier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 20.

In ead. gloss. ibi, Sed Macedoniano non potest renuntiare. Vide Guttier. de iuram. confirm. p. 1. c. 43. Couar. in d. cap. quauis pactum, p. 2. §. 3. n. 4. Card. Mantica. de iur. citis, & ambig. conuent. lib. 8. tit. 7. n. 32. Mozz. de contrah. tract. de mutuo, tit. quomodo deficiat, seu quando resoluatur, à n. 15.

In gloss. Causam, ibi, sed videtur potius quòd per sententiam. Notatur ad hoc quòd trahens clericum coram iudice laico non perdit causam ipso iure, sed per sententiam, Roland. à Valle conf. 23. v. 24. lib. 2. Roman. conf. 369. c. 39. Cened. ad Decretal. collect. 57. n. 2. in fine, Carol. de Grassis d. effectus 1. n. 436. nam, verbum, amittant, vel, perdant, non est intelligendum ipso iure, vt per Couar. in cap. si heredes, n. 8. infra de testam. Tiraq. in l. si vngam, C. de reuocandis donation. verbo, reuertitur, num. 39. 152. 216. & 217. cum aliis citati per me de dition. vsufreq. dist. 251. num. 1.

In ead. gloss. ibi, Quòd ante litem contestationem sine pœna desistere potest. Notatur ad hoc quòd trahens aliquid ad forum vetitum, poterit pœnam euitare, si pœnituerit ante litem contestationem, vt per Iafred. Balb. decif. 129. incip. trahens, Azened. l. 10. n. 3. tit. 1. lib. 2. noua recopil. Guttier. pract. lib. 3. q. 3. Camil. Borrel. in summ. omnium decif. tit. 43. de foro competenti. à n. 84. Mart. de iurisd. p. 4. cent. 2. casu 126. n. 6. cum seqq.

In ead. gloss. ibi, Sed de rigore, &c. Notatur ad hoc quòd trahens clericum coram iudice laico non potest amplius pœnitere ad hoc, vt euitet pœnam iam incurram, vt per Martin. Vran. conf. 2. à n. 28. lib. 32. Carol. de Grassis d. effectus 1. n. 418. vel n. 432. limitat vbi actor nesciret illum talem contra quem agit esse clericum, & c. 437. similiter limitat in aliis in causa assistentibus pro suo interesse, & n. 440. in agentibus per procuratorem.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici super excessibus coram suo Episcopo conueniri debent, non coram his quibus seruiunt, nisi consensu, vel priuilegium aliud inducat.
- 2 Episcopus habet territorium.
- 3 Praeuentio datur inter iudicem loci domicilij, & originis.
- 4 Iurisdictio consuetudine acquiritur.
- 5 Dictione, maxime, pro dictione taxatione interdum ponitur.

C A P. Cùm contingat. XIII.

Clerici alicuius Episcopi, qui inserviunt Capitulis, vel aliis clericis eiusdem diocesis, sunt conueniendi coram ordinario eorum, nisi illi, quibus seruiunt, habeant iurisdictionem talem ex consuetudine, vel priuilegio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Panorm. Mar. Socin. Barbat. Felin. Aretip. Henric. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Vir. in ration. secundis libri iuris Pontif. pag. 30. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 211. remissum Casal. in annotation. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 4. Decret. lib. 2. tit. 2. c. 1.

ii 4 Quod

Quod ad te utpote Ordinarium, &c.] Notatur ad hoc quod Episcopus habet territorium, vt per Vincent. de Franch. decis. 37. num. 3. post L. li. Iordan. Ioan. Franc. Leon. & Francisc. Molin. Ego ipse de officio, & potest. Episcop. part. 3. allegat. 107. n. 4. & nouissime Turrell. responsorum pro veritate lib. 1. resp. 52. num. 85.

Maxime si super his, &c.] Ergo inter indicem loci originis, & domicilij datur praeventio, vt per Iacob. de Aren. & Alberic. in l. heres absens, §. si quis tutelam n. 8. ff. de iudic. Couar. pract. c. 1. n. 6. Guid. Papae q. 102. n. 2. & 3. Clar. in pract. §. fin. q. 39. n. 1. quos refert, & sequitur Hier. Fernandez de Ottero Romanarum lucubr. disp. 28. n. 12.

Vel consuetudine.] Notatur ad hoc quod consuetudine acquiritur iurisdiclio, vt per Roch. ad cap. fin. sup. de consuet. sect. 1. n. 2. Perez l. gloss. 1. pag. 67. col. 2. tit. 3. lib. 1. Ordin. & in l. 1. gloss. 4. in princ. tit. 3. lib. 3. pag. 465. & l. 1. tit. 4. lib. 3. pag. 528. col. 2. & l. 6. gloss. 3. tit. 13. lib. 3. Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, notab. 2. §. 1. n. 27. Nat. conf. 204. n. 1. lib. 2. Rebuff. ad leges Gall. a. tom. 2. tit. de consuet. in prefat. n. 79. Tiber. Decian. conf. 35. n. 45. tom. 5. Petr. Greg. in cap. conueniente de offic. Ordin. c. 11. n. 14. Menoch. consil. 302. n. 44. Lancelot. de arrent. p. 2. c. 12. limit. 48. n. 4. Surd. conf. 464. n. 4. & 5. vol. 4. Paul. Comit. responsor. moral. lib. 1. q. 28. n. 1. ad fin. Fachin. conf. 98. n. 4. lib. 1.

In gloss. Maxime, ibi, Id est, tantum. Ergo dictio maxime, pro dictione taxativa interdum ponitur, vt notant Menoch. de praesumpt. lib. 4. praef. 100. num. 12. Azueu. l. 1. num. 37. tit. 19. lib. 8. noua recop. quos refero ego ipse in meis remis. de dictionibus & clausulis, dist. 168. num. 4. & de diction. vsusfreq. dist. 197. num. 9. & 10.

S Y M M A R I V M.

- 1 Episcopus delicti condemnatur clericum de delicto priuando beneficio alibi sita, sed executio realis fit ab Episcopo beneficii.
- 2 Delicti ratione sortitur quis forum in eo loco, quo deliquit.
- 3 Haereticus in quocunque loco ubi repertus fuerit ab Inquisitoribus potest puniri.
- 4 Fur potest puniri in quocunque loco ubi repertus fuerit.
- 5 Delinquens in mari a quo iudice puniri possit, remissum.
- 6 Delinquens in confinio duarum Prouinciarum, a cuius Prouinciae iudice puniri possit, remissum.
- 7 Delictum si sit in vno loco inchoatum, & alibi consummatum, an possit delinquens vtroque puniri, remissum.
- 8 Vagabundus an possit quocunque loco puniri, remissum.
- 9 Delicti index priuare potest delinquentem beneficio, quod habet extra territorium, executio vero debet fieri per indicem loci.
- 10 Sententia iudicis an extendatur ad bona alibi sita, ostenditur.
- 11 Statutum excludens a successione foeminam non extenditur ad bona alibi sita.

C A P. Postulasti. XIV.

1 Sacerdos quando habet beneficium in vna diocesi in qua residet, & domicilium ratione patri-

monij in alia, in qua, v.g. deliquit tali delicto quoad veniat priuandus beneficio, tunc Episcopus patri-monij ubi deliquit ferre debet sententiam contra eum, dummodo realis executio quoad beneficium fiat ab Episcopo beneficii, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Barbat. Felin. Mar. Soc. Arctin. Hentic. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cuiac. Viuiam. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 11. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 211. remissum Catalan. annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 1. refertur ab Anton. August. collect. 4. Decret. lib. 2. tit. 2. c. 3.

Quod per Episcopum in cuius aede deliquit, &c.] Notatur ad hoc quod ratione delicti sortitur quis forum eo loco, quo deliquit, vt per Boss. sub hoc tit. n. 49. Afflict. lib. 1. constit. n. 41. n. 12. Duen. reg. 378. Clar. in §. ult. q. 38. cum seq. & q. 8. Couar. pract. c. 11. n. 3. Greg. Lop. l. 1. gloss. vltim. tit. 29. p. 7. Perez l. 1. tit. 17. lib. 8. Ordin. Azueu. lib. 1. a. n. 62. cum seq. tit. 16. lib. 8. noua recop. Christoph. à pace in scholiis ad leges styli, l. 9. n. 1. cum seq. Auiles ad c. 27. Pratorum, Mod. in emporio iuris Civilis, p. 1. tit. 2. q. 29. n. 10. vers. sed vera, Donel. comm. iuris Civilis, lib. 17. c. 16. col. 2. Steph. Gratian. discept. forens. c. 181. n. 28. Cabed. Lufit. decis. 26. p. 1. Cardos. in praxi iudicum, verbo, forum, n. 2. Cald. Pereira quest. forens. conf. 23. n. 5. late Farin. in praxi crimin. q. 7. & D. Barbosa in l. heres absens, §. preiudice, in art. de foro delicti.

Intellige, si ibidem inueniatur, quia delinquens non potest accusari in loco delicti, nisi ibidem inueniatur, Butr. in cap. fin. n. 6. hoc tit. Felin. ibid. n. 8. in fine, Grammat. conf. 27. n. 56. & seq. Menoch. consil. 2. n. 130. Decian. in tractat. crimin. lib. 4. cap. 16. num. 12. vel nisi de more remittatur, Clem. pastoralis, §. verum, de re iudic. ubi Imol. num. 64. & Card. n. 12. vers. de iure, D. Barbosa in d. art. de foro delicti num. 5. ubi num. 134. subdit quod inter Ecclesiasticos fit etiam remissio.

Quid in haeretico? Dic quod potest ab Inquisitoribus iuste puniri in quocunque loco ubi ab eisdem fuerit repertus, etiam si ibi nihil impium fecerit, Villadieg. de haeretic. q. 8. ad finem, Simanch. de cathol. instit. c. 2. Duen. d. reg. 378. n. 7. Farin. d. q. 7. n. 17. Morla d. q. 20. n. 15. vers. sextus casus.

Quid in fure? Dic quod potest puniri in quocunque loco fuerit repertus cum re furto ablata, vide Duen. d. reg. 378. n. 5. Farin. d. q. 7. a. n. 7. Molina de iust. tract. 2. disp. 696. n. 3. vide quae Aloy. Ricc. d. praxi aurea, resol. 85.

Quid in delinquente in mari? Vide Gregor. Lop. l. 1. verbo, o ouiere, tit. 9. p. 5. Vincent. de Franch. decis. 142. n. 9. Hieron. de Monte de simbus regundis, c. 7. a. n. 9. Rebuff. ad l. 59. ff. de verborum signifi. pag. 103. Azueu. ad l. 1. n. 102. tit. 16. lib. 8. noua recop. Cald. Pereira d. conf. 23. n. 7.

Quid in delinquente in confinio duarum Prouinciarum? Vide Gregor. Lop. l. 1. verbo, dolo, tit. 1. p. 7. Tiraq. de inuermog. 17. opin. 4. n. 16. Azueu. l. 1. n. 79. tit. 16. lib. 8. noua recop.

Quid si delictum sit in vno loco inchoatum, & alibi consummatum, an possit delinquens vtroque puniri? Vide Abb. in cap. fin. infra hoc tit. a. n. 59. & a. n. 109. Duen. reg. 308. Clar. in pract. §. fin. q. 38. vers. item pone, & vers. item quero, Plaz de delictis, lib. 1. c. 11. n. 16. Farin. d. q. 7. a. n. 44. Vtrum verò qui inchoat delictum in hoc territorio, & illud consummat in alio, incarrat excommunicationem latam per statutum huius territorij? Vide Vgolin. de censur. tab. 1. c. 9. §. 3. Azor. instit. mor. p. 1. lib. 5. c. 25. q. 2. Soar. de censur. disp. 5. sect. 4. n. 9.

Quid

8 Quid in vagabundo? Vide Abb. in cap. ult. infra hoc tit. n. 13. & ibi Marian. Socin. n. 57. Boff. sub hoc tit. n. 79. Duen. reg. 378. limit. 4. Clar. in §. ult. q. 39. vers. caterum. Couar. pract. c. 11. n. 7. Tiraq. de retractu lig. §. 9. gloss. 2. n. 34. Peguer. decis. crimin. 7. a. n. 10. Dec. in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 3. a. n. 3. Azened. ad l. 1. n. 3. tit. 11. c. 1. n. 33. cum segg. tit. 16. lib. 8. noua recop. Farin. d. q. 7. a. n. 13. Morla d. q. 20. n. 15. vers. quintus casus, D. Barbof. d. arr. de foro ratione delicti, n. 11. Alof. Ricc. d. praxi aurea resol. 75. vers. 8. c. resol. 84.

9 In cuius diocesi beneficium obtinet.] Notatur ad hoc quod index delicti priuare potest delinquentem beneficio quod habet extra territorium, executio tamen debet fieri per iudicem loci, in cuius territorio situm est beneficium, vt per D. Barbof. in d. l. heres absens, §. 1. in art. de foro delicti, n. 5. c. 6.

10 Erit quoad illud executio facienda.] Notatur ad hoc quod sententia iudicis non extenditur ad bona alibi sita, nam licet index delicti condemnet delinquentem etiam priuando illum bonis alibi existentibus, executio tamen realis, hoc est, ablatio possessionis, facienda est per iudicem sub quo bona sita sunt, Kirchof. tom. 1. comm. opin. lib. 3. tit. 13. n. 42. pag. 401. Verum si quis priuaret bonis ex dispositione iuris communis, veluti propter crimen laesae maiestatis, tunc sententia vnius iudicis extenditur etiam ad bona vbicunque sita, l. a. Dino Pio, §. sententiam, ff. de re iudic. Alex. conf. 31. lib. 1. Roman. sing. 430. Lud. sing. 94.

11 Notatur etiam ad hoc quod statutum excludens a successione feminam, non extenditur ad bona alibi sita, vt per Panorm. n. 10. in presenti, Hyppol. de Masil. sing. 124.

S V M M A R I V M.

- 1 Miserabilis persona potest laicum interdicto, vnde vi, coram iudice Ecclesiastico conuenire, etiamsi res subtrahatur feudalis.
- 2 Mulieres post mortem virorum, dum in viduitate permanserunt, retinent eandem dignitatem, honores, &c.
- 3 Declaratur text. in presenti.
- 4 Domicilium habere quis dicitur, ubi habet maiorem partem bonorum.
- 5 Feudalia bona non veniunt in rescriptis simpliciter impetratis, nisi de eis specialis mentio facta sit.
- 6 Vidua spoliatores, seu violentos rerum suarum inuasores ad iudicium trahere possunt Ecclesiasticum.
- 7 Miserabilis persona ubi quis est simul & oppressus poterit contra laicum, & super re temporali agere coram iudice Ecclesiastico.

CAP. Ex parte B. XV.

Honor. III.

Miserabiles personae, vt sunt viduae, possunt conuenire laicum coram iudice Ecclesiastico, etiam si agatur de possessione feudi, si feudum est in diocesi, & ille non distat ultra duas dioceses, vbi est res litigiosa. Colligant ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabab. Bellam. Butr. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Mar. Socin. Barbat. Felin. Aretin. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuiam. in ration. secundis libri iuris Pontif. pag. 31. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 212. remissive Ximen. in concord. part. 1. c. 2.

Quondam Anglia Regina.] Ex his verbis quidam euincere volunt mulieres post obitum maritorum non amplius retinere dignitatem, & honorem, quem viucentibus adhuc prioribus maritis retinebant. Contraria tamen sententia verior est, quod scilicet mulieres etiam post mortem maritorum retineant eandem dignitatem, honores, nobilitatem, ius, privilegia, domicilium, & forum, donec in viduitate permanserint, & castè, ac honestè vixerint, & quovisque nupta fuerint viro inferioris dignitatis, l. filij 22. §. vidua, ff. de municip. l. mulieres, C. de dignitatibus lib. 12. Oral. de nobilit. p. 5. cap. 8. Ioan. Garc. eod. tract. gloss. 1. §. 1. num. 8. c. 45. D. Barbof. in l. quia tale, num. 25. ff. soluto matrim. Palat. in repet. rubr. de donat. inter, §. 67. num. 1. Guid. Papae decis. 379. c. 380. Tiraq. de nobilit. cap. 18. a. num. 7. Azened. l. 9. tit. 11. lib. 2. noua recop. Cabed. Lusit. decis. 98. p. 1. Pichard. de nobilitate communicatiua, n. 55. cum segg. Gironda de privilegiis explicat. a. num. 175. cum multis segg. Non obstat dictio illa, quondam, quae videtur tempus praeteritum inducere, quia etiam verificari potest de tempore praesenti, per ea quae tradunt citati per me de diction. & clausul. dist. 283. num. 1.

Ratione dotalitij.] Id est, donationis propter nuptias, quia illa Regina erat vidua oppressa, & spoliata, non autem fauore donationis propter nuptias, vide Palat. in repet. c. per vestras in §. de donat. inter virum, notab. 2. num. 16. & de dotalitio vide Cassan. in consuetud. Burgundia, fol. 149. n. 2.

Et redditus plures habet in ipsa.] Ergo quis dicitur habere domicilium, & sortiri forum in eo loco vbi habet maiorem partem suorum bonorum, vt per citatos a metipso de offic. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 3. n. 23. & ibi relatis addo Rot. in Ariminen. gabelle 10. Decembr. 1625. Coram R. P. D. Merlino, & vide quae dixi ad c. ult. infra hoc tit. n. 7.

Cum non faciebant mentionem.] Notatur ad hoc quod in rescriptis simpliciter impetratis non veniunt bona feudalia, nisi de eis specialis mentio facta sit, vt per Tiraq. de retractu lig. §. 1. gl. 3. n. 4. c. in tract. le mort, p. 4. declar. §. n. 9. Cald. Pereira de resol. emphyr. c. 5. n. 66.

Ad hoc autem fuit, &c.] Notatur ad hoc quod viduae pupilli, vel aliae personae pauperes & miserabiles, possunt ad Ecclesiasticum iudicium trahere spoliatores, seu inuasores violentos rerum suarum, ita Abb. hic n. 11. & alij communiter teste D. Barbof. in l. 1. p. 1. n. 49. ad finem, ff. soluto matrim. Tanner. 2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 1. n. 31. Anguian. in tract. de legib. tom. 1. lib. 3. controu. 22. n. 48. Diana resol. moral. part. 1. tract. 2. resol. 117. & esse communi omnium consensu receptum testatur Couar. pract. c. 6. n. 1. vers. imo, licet non satis iure probari contendat, & nitatur respondere in hoc text. dari praesumptionem defectus iustitiae. Item notatur ad hoc quod vbi quis est miserabilis persona, simul & oppressus, nempe per vim, vel alio modo re propria spoliatus, ita vt possit agere interdicto recuperandae, poterit etiam contra laicum, & super re temporali coram Ecclesiastico iudice agere, vt per Couar. d. c. 6. n. 1. vers. imo, Menoch. remed. 3. retin. n. 411. cum segg. c. remed. 15. recap. num. 248. Nec obstat quod in hoc text. Regina Angliae vidua conuenit laicum coram iudice Ecclesiastico, quia responderi potest quod illa Regina, inspecta tunc qualitate sua, poterit dici miserabilis, Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. n. 39.

Mandatum quatenus, &c.] Notatur ad hoc quod actione in rem scripta potest quis conueniri, & in loco

loco rei, & in loco conuento, sicut & reali, vt per Tiraq. de retractu lig. §. 8. gloss. §. n. 8. & 9.

S V M M A R I V M.

- 1 Laici usurpantes iura Ecclesiastica, seu ipsi rebus Ecclesiasticis violentiam inferentes, vti sacrilegi per iudicem Ecclesiasticum sunt puniendi, & num. 2.
- 3 Clausula, pleno iure, quos effectus habeat, remissiuè.
- 4 Iudici Ecclesiastico permittitur laicos compellere de iniuriis & damnis Ecclesie illatis satisfacere.

CAP. Conquestus. XVI.

Gregor. IX.

- 1 Iudex Ecclesiasticus potest censuris compellere laicos usurpantes iura Ecclesiastica, seu ipsi rebus Ecclesiasticis violentiam inferentes, vt cessent, & satisfaciant damnis, & iniuriis postposita appellatione, quia sunt sacrilegi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Barbat. Felin. Mar. Socin. Aretin. Henric. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 32. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 212. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2.
- 2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Doct. inc. 2. de priuileg. Boff. in praxi crimin. tit. de sacrileg. n. 7. Fusc. de visit. lib. 2. c. 11. n. 8. Decian. tract. crimin. lib. 6. c. 36. à princ. Soar. à Pace in pract. tit. 2. prelat. 2. n. 19. Card. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 445. n. 19. & concl. 446. num. 10.
- 3 Pleno iure. De vi, & effectibus huius clausulae, vide D. Mart. de clausulis, part. clau. 89. Card. Tusch. lit. P. concl. 364. & alios citatos per me de dictionib. & clausulis, claus. 58. alias claus. 101. secundum Lugd. impreff.
- 4 Et satisfacere de preteritis damnis, &c. Notatur ad hoc quod iudici Ecclesiastico permittitur laicos compellere de iniuriis, & damnis Ecclesie illatis satisfacere, vt per Palat. in reper. c. per vestras, de donat. inter virum, not. 2. §. 1. n. 3. vide quae dixi ad cap. si clericus laicum §. & ad cap. cum sit generale, sup hoc tit.

S V M M A R I V M.

- 1 Privilegiatus vt non teneatur respondere nisi in certo loco, si in alio loco respondere, vel soluere promittit, ibi poterit conueniri, & etiam vbi habet domicilium.
- 2 Successor conuenitur ex contractu praedecessoris in loco contractus.
- 3 Hares ex submissione defuncti ad omnes Curias cum renuntiatione fori, potest ubicunque conueniri.
- 4 Declaratur text in presenti.
- 5 Privilegium simpliciter concessum hominibus alicuius loci comprehendit clericos illius loci, si eo vti vellent.
- 6 Clerici vti possunt, non tamen tenentur, statuto, vel consuetudine laicorum generali merè fauorabili.
- 7 Verbum, respondere, duo significat, litigare scilicet, & soluere.
- 8 Solutionem vbi quis contulit in certum locum, ibi videtur contraxisse, in eoque potest conueniri.
- 9 Damna non veniunt appellatione expensarum.

- 10 Soluere qui promittit in certo loco, & non soluit aduersario tenetur ad interesse eius, quod sua interest inibi solutionem non factam.
- 11 Usurarum absque labe licite à creditore exigitur id, quod illius verè interest tam ratione lucris cessantis, quam damni emergentis.
- 12 Reus quando iure communi habet duos iudices, potest actor ex iis quem maluerit, eligere ad actionem proseguendam.
- 13 Expensa probatur per iuramentum illius, qui eas fecit praemissa taxatione à iudice.
- 14 Damna, & interesse probari debent per testes.

CAP. Dilecti. XVII.

Privilegium à Papa habentes vt non possint conueniri, v. g. in causis pecuniariis, nisi in certo loco, vt in Anglia, si promittunt respondere in aliis locis, tenentur in illis respondere & possunt conueniri alibi vbi habent domicilium, soluendo etiam licitum interesse. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Felin. Host. Aretin. Barbat. Mar. Soc. Henric. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 32. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 212. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Contra R. praedecessorem tuum. Notatur ad hoc quod successor conuenitur ex contractu praedecessoris in loco contractus, vt per Greg. l. 32. verbo, en aque la tierra, tit. 2. p. 3. Et haeres ex submissione defuncti ad omnes Curias cum renuntiatione fori, potest ubicunque conueniri, Balb. tom. 2. com. opinio. lib. 4. tit. 44. n. 62. pag. 180. Et aduerte ob id in presenti instantiam ad successorem transiisse, quia inchoata fuit nomine dignitatis, Decian. in c. quia V. n. 8. supra de iudic.

Circa mare conueniri non possunt. Ex his verbis colligit D. Barbosa in l. 1. §. legatis, n. 120. ff. de iudic. hunc text. esse intelligendum in eo, qui tempore contractus iam habebat privilegium, cui tacite videtur renuntiare, quoad eum effectum, vt in loco contractus conueniri possit.

Quod ab omnibus Anglicis, &c. Notatur ad hoc quod privilegium simpliciter concessum hominibus alicuius loci comprehendit clericos illius loci, Capan. super stat. Mediolanens. p. 1. c. 375. n. 131. Carol. de Graffis de effectib. clerical. in pral. n. 378. Tiraq. de iure primog. q. 44. n. 9. intellige si eo vti vellent. Nam clerici vti possunt statuto, vel consuetudine laicorum generali merè fauorabili, Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloss. 8. n. 41. Guttier. pract. l. 2. c. 156. n. 2. nullo modo tamen huiusmodi statuta comprehenderent clericos, quamvis illis essent vtilia, & fauorabilia, Abb. in cap. Ecclesia S. Mariae, n. 26. sup. de constit. Lap. alleg. 100. n. 4. Menoch. remed. 14. recap. n. 156. Costa de remed. subsid. remed. 93. Sard. conf. 361. n. 13. 14. 29. & 67. cum aliis citatis per Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de excep. clericorum à statutis secular. §. 1. n. 3.

Respondere. Verbum hoc duo significat litigare scilicet, & soluere, D. Barbosa ad l. 1. art. 3. n. 23. ff. de iudic. quem refero ego ipse de dictionibus, & clausulis diction. 300. & in tract. de dictionib. vsufreq. dict. 849. num. 4.

Et soluere. Notatur ad hoc quod vbi quis contulit solutionem in certum locum, vbi videtur contraxisse, in eoque potest conueniri si ibi inueniatur, vt per Couar. pract. cap. 10. num. 5. vers. sexto, in fine, & vers.

ver. snono, Mich. Graf. tom 2. communium opinion. lib. 3. tit. 15 n. 4. pag. 405. D. Barbosa in l. hares absens, §. 1. n. 57 ff. de iudic. vbi num. 61. tenet quod clericus potest conveniri in loco contractus, etiam si non accesserit consensus proprii Episcopi, & num. 7. resoluit quod iudex loci contractus potest procedere contra personas contrahentes, tanquam coram personas sibi subditas.

9 *Expensis, & congrua satisfactione damnorum.* Ergo damna non veniunt appellatione expensarum, ut per Surd. decis. 291. a num. 1. & 2. resoluit damna, quae contingunt ratione personae, venire nomine expensarum, & num. 3. tenet quod iudex referens sibi facultatem taxandi expensas non poterit taxare damna, & n. 4. asserit remittentem iniuriam, & violentiam non censeri remittere damna.

10 Notatur ad hoc quod ille, qui in certo loco solvere promisit, & non soluit, aduersario tenetur ad interesse eius, quod sua interest, in ibi solutionem non factam, ut per Burg. de Pace conf. 49. n. 2.

11 *Viris omnino cessantibus, &c.* Notatur ad hoc quod id, quod creditoris verè interit tam ratione lucri cessantis, quam damni emergentis, licet ab eo exigatur absque usurarum labe, ut per Couar. var. lib. 3. c. 4. n. 1. Vnde Palat. in reper. cap. per vestras, de donat. inter virum, notab. 6. n. 1. infert quod si mutuavi tibi centum ad certum tempus, & cum hac pecunia indigerem, & tu restituere non valeres, tantam pecuniam sub viris recipi, tunc possum a te exigere non solum debitum, sed etiam usuram, quam solui, non ut usuram, sed ut interesse.

12 In gloss. *Vbi domicilium*, ibi, sic est in electione creditoris vbi malis ipsum convenire. Notatur ad hoc quod quando reus iure communi, non iure speciali habet duos iudices, poterit actor ex his, quem maluerit, eligere ad actionem prosequendam, ut per gloss. 2. post princ. & gloss. 7. l. 2. tit. 1. lib. 2. fori leg. Couar. var. lib. 3. c. 18 n. 6.

13 In gloss. *Cum iustus, vbi ibi*, expensae probantur per iuramentum illius, qui eas fecit, praemissa taxatione a iudice, Vide Couar. pract. c. 27. n. 6. Malfard. de probat. concl. 7. 17 & concl. 1259 n. 1.

14 In ead. gloss. ibi, de damnis, siue interesse dic quod debent probari per testes. Vide Malfard. concl. 9. 29. & conclus. 930 n. 6. & concl. 9. 14. Hieron. Buccaron. de differ. inter iudicia civilia & criminalia. affer. 2. 2. n. 2. vbi intelligunt in civilibus in criminalibus verò, & in obligatis alicui ex delicto, puta ex dolo, violentia, rapina, & similibus dolo commissis, sufficit illa probari per iuramentum interesse, & damnum passi, si tamen de violentia & crimine plenè confiteritur, Scraphin. de priuil. iuram. priuil. 31. a n. 79. Menoch. de arbit. casu 108. n. 6. Hieron. Buccaron. vbi sup. n. 1. vbi multipliciter declarat.

S V M M A R I V M.

- 1 Laici quamvis possint iurisdictionem non sui iudicis prorogare, clerici tamen non possunt, nisi Episcopi dioecetani consensus accedat, & iudex cuius iurisdictionem prorogare volunt, sit Ecclesiasticus.
- 2 Petitio partis requiritur in citatione facienda.
- 3 Citationem in dubio ad petitionem partis esse factam praesumptio stat.
- 4 Prorogatio ut valeat oportet quod ille, cuius prorogatur iurdictio, illam habeat.
- 5 Laici possunt prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici.
- 6 Clericus non potest prorogare iurisdictionem iudicis secularis, etiam si consensus accedat Episcopi.

7 Clericus absque voluntate Episcopi dioecetani non potest consentire in alterius iudicis Ecclesiastici iurisdictionem, & num. 8. & 9. rationes assignantur.

10 Decisio huius text. an habeat locum in causis Ecclesiasticis laicorum, ostenditur.

11 Exemptus per Papam non potest prorogare iurisdictionem iudicis ordinarij absque licentia ipsius Papae.

12 Regulares exempti non possunt absque ipsius Papae licentia renuntiare privilegio exemptionis.

13 Prorogare iurisdictionem coram delegato Papa bene licet clericis, etiam sine consensu Episcopi.

14 Clericus prorogans iurisdictionem iudicis non sui praesente Episcopo, & non contradicente, videtur Episcopus consentire.

15 Argumentum à contrario sensu non procedit quando ex eo induceretur aliorum iurium correctio.

CAP. Significasti. XVIII.

Laici quamvis possunt iurisdictionem non sui iudicis prorogare, clerici tamen non possunt, nisi Episcopi dioecetani consensus accedat, & iudex, cuius iurisdictionem prorogare volunt, sit Ecclesiasticus. Colligunt ex Ordin. Abbat. antiq. Innoc. Collect. Zabara. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Mar. Socin. Barbat. Felin. Arerin. Henric. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in ration. secundae libri iuris Pontif. pag. 33. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 212. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Ad petitionem C. mercatoris. Ergo petitio partis requiritur in citatione facienda, ut per Palat. in reper. c. per vestras, de donat. inter virum, notab. 1. in princ. Hyppol. in l. de unoquoque, n. 114. ff. de re iudic. Nam citatio ad partis instantiam committenda est, Azin. in praxi, §. 8. c. 1. n. 4. Schard. de feudis, p. 9. c. 7. n. 34. Vant. de nullis tit. ex defectu citat. n. 44. Ant. Correa in fragment. ad lib. 5. Ordin. Lusit. n. 35. p. 30. Duen. reg. 96. Boner. sing. 9. n. 1. Perez l. 2. tit. 2. lib. 8. Ordin. pag. 492. Cardos. in praxi iudicum, verbo, citatio, n. 5. Et in dubio ad instantiam partis esse factam praesumptio stat. Menoch. conf. 145. n. 43. & de praes. lib. 2. praes. 23. n. 1. licet dissentiant Azin. d. §. 8. c. 1. n. 3. Sot. recept. sent. lit. C. n. 63. Cur. Philip. p. 1. §. 12. n. 14.

Iurisdictioni praesesse. Notatur ad hoc quod ut valeat prorogatio, oportet quod ille, cuius prorogatur iurdictio, illam habeat, ut per Marant. de ordine iud. p. 4. dist. 12. n. 18. D. Barbosa in l. 1. art. 1. n. 20. ff. de iudic.

Summ possit iudicem constituere. Ergo laici possunt prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, ut per Boer. decis. 65. n. 5. D. Barbosa d. l. 1. art. 3. n. 133. Marant. de iurisdic. part. 4. casu 92. vide infra n. 10. intellige cum Menoch. conf. 322. num. 20. Quomodo intelligatur Ordin. Regia Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 14. differunt Cabed. Lusit. decis. 32. n. 6. part. 1. D. Barbosa d. l. 1. art. 3. a n. 139. insignis Gabr. Pereira & Castro Lusit. decis. 29. & de simili lege apud Castellanos tractant Perez l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordin. Ioseph. Sesse de inhibitis. c. 9. §. 3. Paradil. in summa legum poenaliu p. 2. casu 12.

Nisi forte sit persona Ecclesiastica. Notatur ad hoc quod clericus non potest prorogare iurisdictionem iudicis secularis, etiam si consensus Episcopi accedat, ut per Bertachin. in tract. de Episcopo, p. 5. lib. 4. num. 85 Socin. regul. 56. in princip. Farinac. in praxi criminis.

crimin. q. 8. n. 13. Sigism. Scacc. in tract. de iud. part. 1. c. 1. n. 38. Cened. ad Decretal. collect. 5. n. 1. in fine. Bajard. ad Clar. §. fin. q. 36. n. 10. Vulpell. de libertate Ecclesiast. part. 1. num. 1. plures per Carol. de Grassis de effectib. clericali. effect. 1. num. 47. Bernard. Graue. in pract. Camera Imper. lib. 1. concl. 37. n. 17. D. Barbof. d. l. art. 3. a num. 173. Surd. conf. 396. num. 15. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de favore cleric. person. §. 2. num. 17.

Et Episcopi diocesani voluntas accedat.] Ergo absque illa non potest consentire in alterius iudicis Ecclesiastici iurisdictionem, ut per Conar. pract. c. 10. num. 5. vers. octavo, Perez l. 2. vers. quia autem, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 467. Azencet. l. 7. a num. 13. tit. 18. lib. 9. noua recop. Surd. de aliment. tit. 1. q. 37. num. 49. Bellet. d. §. 2. num. 18. plures per Carol. de Grassis de effectib. 1. num. 53. vbi numeris leg. ampliat, ut nec etiam cum iuramento, & aliis casibus ampliat, & similiter limitat in pluribus, Marc. Anton. Genues. in practicabilibus Ecclesiast. q. 714. late de intellectu Mench. de successorum resol. §. 9. num. 95. D. Barbof. in d. l. 1. art. 3. num. 112. cum segg. Circa tamen assignandam rationem specialitatis, quam in Clericis constituit text. in presenti, ut scilicet consentire non possint in iudicem non suum sine Episcopi diocesani voluntate, recedens à dispositione iuris Civilis, secundum quam priuatorum consensus sufficit, ut eum, qui iurisdictioni præest, iudicem suum faciat; torquentur maxime Doctores, ties enim rationes ponit gloss. verbo *Pœnitentia*, in cap. in soluta 11. q. 1. quæ parum concludunt, quia solum gloss. percurrit aliquos casus, seu actus, quos clerici gerere non possunt sine suo Episcopo, & tamen laici possint, veluti pro testimonio ferendo, vel de calumnia iurare, ut in cap. 1. vers. verum, de iuramento calum. Ordines accipere, iuxta cap. nullus Primas cum multis ibid. q. 2. atque animæ iudicium, scilicet in Sacramento Pœnitentiæ, iuxta cap. placuit, de pœnit. dist. 6. Verum has rationes nihil concludere apparebit si consideres primam de iuramento omnino separatam ad hoc proposito de prorogatione iurisdictionis, & magis spectare ad religionem iuramenti, & honestatem, & decentiam, & personæ clericorum debitam, ut explicant Salzed. in practice. cap. 98. a num. 27. Spar. de relig. tom. 1. de iurament. lib. 1. cap. 14. num. 10. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 7. & 8. Secunda verò, & tertia ratio pariter concludunt in laicis, quos etiam constat sine proprii Episcopi consensu primam tonsuram, aliosque minores Ordines accipere non posse, iuxta d. cap. nullus Primas; neque etiam sine proprii Sacerdotis licentia ab alio accipere possunt Pœnitentiæ sacramentum, iuxta d. cap. placuit. cap. omnis, de Pœnitent. Bart. igitur in l. 1. num. 1 ff. de pœnit. specialitatem in eo ponit quòd Episcopus perpetuam habet iurisdictionem, & clerici ratione beneficii ei tenentur præstare censum. Sed meritò improbat D. Barbof. d. art. 3. num. 187. cum segg. quia huiusmodi ratio solum militat in clerico habente beneficium, decisio autem huius text. generalis est.

8 Altera ratio magis communiter recepta est quod clerici magis subditi sunt Episcopis, quam laici iudicibus suis, & ideo clerici iuramentum fidelitatis præstant Episcopo, non ita laici, cap. ego enim, de iur. cap. quamquam 23. dist. ita Abb. hic num. 7. cum segg. Felin. num. 2. Socin. num. 44 & alij, quos refert D. Barbof. d. art. 3. num. 190. & defendere nititur num. 19. Sed adhuc obstat, quia huius rationis ratio quæri potest, quare scilicet magis subiecti sunt

clerici quam laici suis Superioribus: deinde ratio iuramenti quod clerici præstant, solum viget in clericis beneficiis, vel administrationem rerum Ecclesiasticarum ab Episcopo accipientibus, ut probat text. in cap. legebatur, de maior. & obed. & in cap. nullus, de iur. cum aliis similibus. Alij igitur alias excogitarunt rationes, quod scilicet tota Ecclesiastica potestas ad bonum spirituale supernaturales ordinatur, cuius finis postulat, ut propriè Prælati subditorum mores cognoscant, ut possint corrigere. Verum hæc ratio nihil in Clericis ponit speciale, sed magis respicit naturam causarum spiritualium respectantium bonum animæ, in quibus vera, & recepta sententia docet etiam laicos in alienum Prælatum consentire non posse, ut infra dicam. Deinde nihil omnino concludit ratio in causis temporalibus pecuniariis clericorum, de quibus directè, & principaliter agit text. in presenti, adducunt etiam clericos in Ecclesia primitiua communem duxisse vitam sub Episcoporum disciplina, & ideo licet postea ab hac communi vita recesserint, semper tamen strictiori modo suis Episcopis subiecti remanserunt. Verum & hæc ratio ad præsentem statum minimè pertinet, iuxta reg. text. in cap. translatio, de consuet. multoque minus aridete potest nonissima ratio, quam adducit D. meus Barbosa d. art. 3. n. 295. cum segg. quod scilicet clerici ratione Ordinis efficiantur res spirituales, & ideo sine Episcopo, à quo Ordines acciperunt, consensu, in alium consentire non possunt; ratio enim hæc ad summum concluderet vbi de persona ipsius clerici agitur, & de crimine ab eo commissio, iuxta text. & quæ ibi notantur in cap. si index laicus, de sentent. ex com. lib. 6. minimè autem concludit in dictis causis pecuniariis.

Quare iis, & aliis reiectis aliorum rationibus 9 concludit Alex. in l. 1. §. & post operis, num. 19. ff. de noui operis nuntiat. primariam & formalem rationem huius decisionis ponendam esse in speciali sacrorum Canonum prohibitione, nullamque efficacem, & concludentem rationem assignari posse, quæ prædictam differentiam inter clericos, & laicos concludat, licet omnes prædictæ, & aliæ, quas afferunt simul iunctæ, vel aliqua ex illis sufficiant ad iustificandam prohibitionem sacrorum Canonum, qui prohibuerunt, ne clerici possint sine Episcopi consensu alium iudicem Ecclesiasticum adire in causis suis, siue spiritualibus, siue Ecclesiasticis, ut in d. cap. nullus Primas.

Intellige prædictam conclusionem ex text. desumptam procedere in clericis prorogantibus iurisdictionem in iudicem non suum ex vi tantumformalis consensus, non verò quando illa eis competit ex dispositione iuris, quod dicat quem ratione contractus forum sortiri in loco vbi contraxit, l. heres absens, §. proinde, ff. de iudic. cap. vlt. hoc tit. & quamvis Doctores id communiter intelligant, si contrahens in loco contractus reperitur, per cap. Romana, §. contrahentes de foro comp. lib. 6. tamen si clericus in aliquo loco contraxit, ibique se obligavit soluere certo tempore proprii foro domicilio renuntiando, poterit index loci contractus, licet ibi non innatiatur, contra eum absentem iuxta formam sue obligationis procedere quoties de promissa solutione tractabitur iuxta gloss. 2. in l. 1. ff. si quis in ius vocatus, quam celebratissimam dicit Conar. pract. cap. 19. n. 5. in princip. Gurtier. de iurament. confirm. p. 3. cap. 16. n. 4. & 6. D. Barbof. in l. 1. ff. de iudic. art. 3. numero 224. & in puncto de clerico, qui si soluere promiserit, in eum locum remittendus est, etsi non sui iudicis, & Episcopi id fecerit assensu tradunt Rip. in d. c. 1. num. 68.

n. 68. Conat. d. c. 19 n. 5. vers. hono. Franc. Molin. de brachio Regio lib. 1. c. 28. n. 14.

S V M M A R I V M.

- 10 Vtrum autem decisio huius text. locum habeat in causis Ecclesiasticis laicorum, quaestio est ad praefens institutum non contemnenda, in qua Host. quem refert Abb. hic n. 15. & alij, de quibus statim referendi indistincte tenent partem negativam, quod scilicet minime possint laici in causis Ecclesiasticis absque sui Episcopi voluntate in alium consentire, adducentes pro hac parte text. in d. c. omnis, & in c. 9 q. 2. ibi, nec alterius Parochianum iudicare, quae verba pariter comprehendunt laicos, quia & ij Parochiani proprie dicuntur, iuxta c. nullus, & per totum de Paroch. Verum merito distinctione alij, quaestionem resolvunt, vel enim agitur de causis spiritualibus sacramentalibus, veluti ad Ordines conferendos, vel quoad iudicium in Sacramento Poenitentiae, & procedit praedicta Host. doctrina, & ratio, quam supra consideravi, quod in hoc sacramentali iudicio multum interest quod a proprio Pastore subiecti iudicentur, cognoscantur, vt eos corrigant: aut agitur de aliis causis Ecclesiasticis, quae Sacramentales non sunt, veluti decimis, iurepatronatus, & similibus, & verius est, atque receptius posse laicos sine sui iudicis consensu in alium Ecclesiasticum iudicem consentire, vt efficaciter deducitur ex generali reg. huius text. quae in solis clericis specialiter limitata reperitur; atque ita tenuerunt Innoc. in c. de causis, de officio deleg. Abb. in c. P. & G. eod. tit. n. 15. vers. item dubitatur testatur communem Socin. hic n. 30. & post Felin. Imol. & alios, sequitur D. Barbosa d. art. 1. a. n. 206.

- 11 Aduerte quod exemptus per Papam non potest prorogare iurisdictionem iudicis ordinarij absque licentia ipsius Papae, vt per Panorm. hic n. 12 & D. Barbosa ad d. l. art. 4. n. 43. vide quae late diximus in collect. 12 ad c. cum tempore, num. vlt. de arbitrio. Sic etiam Regulares exempti non possunt absque ipsius Papae licentia renuntiare privilegio exemptionis, Fr. Emman. quaest. Regu. tom. 2. q. 63. art. 10. dixi ad c. cum tempore 5. super verba sine licentia, sup. de arbitrio. Verum coram delegato Papae bene licet clericis prorogare iurisdictionem, etiam sine consensu Episcopi, Bellam. in c. Romana, in princ. n. 7. hoc tit. lib. 6. Bellet. d. 5. n. 19. Vnde Auditor Camerae, ex quo sit a Papa delegatus ad causas obligatione Camerali munitis, circa ea omnibus est index competens. Massa ad form. Camer. q. 1. p. 2. n. 3 & 4. Vestr. in praet. lib. 2. c. 4. n. 4 & 6. Erasim. à Cochier. de iurisdic. Ordinar. in exemptos, p. 2. q. 46. num. 7.
- 14 In gloss. ibi, vlt. ibi, sine consensu expresso sui Episcopi. Dic contra, sufficit enim tacita Episcopi voluntas, nam si clericus prorogat iurisdictionem iudicis non sui praesente Episcopo, & non contradicente, videtur Episcopus consentire, D. Barbosa in d. l. 1. art. 1. n. 180. Mascard. de probat. concl. 1218. n. 20. vbi n. 21. resoluit quod si quis submitat se iurisdictioni iudicis non sui iudice illo praesente, is iudex praesumitur acceptare.
- 15 In ead. gloss. ibi, Sed ibi non habet locum argumentum à contrario sensu. Notatur ad hoc quod argumentum à contrario sensu non procedit quando ex eo inducitur aliorum iurium correctio, vt per multos citatos in meo tract. de locis communibus, argum. iuris loco 27. num. ...

- 1 Citatus legitime tenetur coram iudice citante causam prosequi, non obstante quod post citationem mutauerit forum.
- 2 Petitio in citatione partis requiritur.
- 3 Citatio de mandato iudicis fieri debet.
- 4 Citationis commissio an & quando praesumatur nuntio facta, remissive.
- 5 Iurisdiclio non perpetuatur per citationem nullam.
- 6 Citatio illegitima sustinetur ex comparatione partis.
- 7 Clericus post delictum commissum an proficiat asseruentis ad effectum exemptionis à iudice seculari, remissive.

C A P. Proposui. XIX.

Citatus legitime à suo iudice tenetur prosequi causam coram citante, licet forum mutaverit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anchar. Panorm. Butr. Felin. Host. Aretin. Barbar. Mar. Socin. Henric. Melch. Kling, Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 4. Alagona in compend. iur. Can. pag. 21. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Ad petitionem cuiusdam aduersarij sui. Ergo in citatione partis petitio requiritur, vide quae dixi ad c. praecedens, in princ.

At te. Notatur ad hoc quod citatio de mandato iudicis fieri debet, vt per Hyppol. in l. de vnoquoque, n. 115. ff. de re iudic. Mynsing. cent. 6. observ. 10. n. 1. Soar. in thesauro receptarum sentent. lit. C. n. 61. Brederod. tr. de appellat. p. 2. tit. 2. vers. an nuntius, col. 461. Soar. de Pace in pratt. p. 1. tom. 1. temp. 3. n. 27. & seq. Mench. q. freq. c. 24. n. 1. D. Barbol. in l. si quis posteaquam, n. 63. ff. de iudic. Ordin. Reg. Lusit. l. 3. tit. 1. §. 1. vbi parens meus, resoluens citationem sine iudicis iussu esse nullam, pro nihiloque haberi, conualidari tamen de commissionis defectu non exiciente citatio, tenet Mascard. de probat. concl. 244. n. 11. Commissio citationis an & quando praesumatur nuntio facta, disserunt Masc. concl. 294. a. n. 2. Menoch. de praes. l. 2. praes. 24. Bonacof. comm. p. 1. verbo, commissio.

Legitime citatus ad causam. Ergo per citationem nullam, & inuallidam non perpetuatur iurisdiclio, quia praesentio per citationem validam inducitur, de quo vide Azeved. l. c. n. 51. tit. 13. lib. 8. nouae recop. Mascard. concl. 1216. n. 17. Mench. freq. c. 24. n. 8. Sanchi. de matrim. lib. 8. disp. 8. n. 16. Farin. in praxi crimin. q. 7. n. 61. Cabed. Lusit. decis. 142. a. n. 4. p. 1. & decis. 15. n. 12. p. 2. D. Barbol. in l. si quis posteaquam, n. 60. & 21. Ordin. Reg. Lusitan. lib. 3. tit. 1. §. vlt. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 156. n. 9. vbi etiam resoluit sufficere notitiam citationis, quam citatus habuerit, vt inducatur praesentio; quod autem per solam citationem inducatur praesentio tanquam indubitatum tradiderunt Ludou. Schrad. de fendis, p. 10. sect. 1. n. 20. vers. & praecipuo sine praesentio. Nicol. Reufner. decis. 18. num. fin. & decis. 22. n. 10. lib. 4. Mascard. de probat. concl. 1226. n. 6. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 389. n. 12. cum seqq.

Aduerte citationem illegitimam sustineri ex comparatione partis, Grauat. ad Vestr. lib. 7. c. vlt. n. 37. Cotta in memorabil. verbo, citatio, il. 3. vers. fallit. tercio, Pinel. in l. 1. c. de bonis matern. p. 2. n. 67. ad fin. Lancelot. de attentat. part. 2. in praefat. cap. 4. num. 116. Soar. in thesauro receptarum sentent. lit. C. num. 67. Anton. Gabr. commun. lib. 2. tit. de citat. conclus. 2.

K x n. 336.

n. 196. Menoch. conf. 100. & 112. Ozafe. conf. 63. n. 13. Alex. Rauden. resp. 21. n. 159. & 162. vo. 1. Baptista Costa de remediis subd. remedi. 13. n. 12. Flamin. Char. Genens. decis. 14. n. 8. & 9. Verall. Romana decis. 97. n. 5. p. 1. & decis. 112. Anton. Gama Lust. decis. 326. n. 1. Cornaz. Lucens. decis. 54. n. 42. Guttier. pract. lib. 1. q. 133. n. 12. Gonzal. id reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in annot. n. 158. Steph. Gratian. discept. forens. c. 66. n. 4. & c. 156. n. 1. Farin. p. 4. decis. 99. n. 4. Alex. Trentacing. par. resol. lib. 2. tit. de except. res. vlt. n. 17. Camil. Borrel. in sum. omnium decis. tit. 44. de citat. n. 285. & 486.

¶ Quia postmodum alterius iurisdictionis esse capit. Facit ad illam quaest. an receptio clericatus, beneficii, vel servitij in Ecclesia post delictum commissum proficiat assument ad effectum exemptionis à iudice seculari, de qua vide Conar. pract. c. 3. n. 4. Anton. Gom. tom. 3. var. c. 1. o. n. 5. Plaz. de delictis, lib. 1. c. 35. n. 1. Boff. ut de penis, n. 38. Clar. s. fin. q. 36. n. 38. & 43. Cancer. lib. 2. var. c. 2. à n. 133. Decian. tr. crimin. lib. 4. c. 9. n. 60. Azened. de exequendis mand. c. 22. n. 12. lib. 1. Menoch. de praef. lib. 6. praef. 76. n. 35. Perez ad lib. 3. Ordinationi, in rubr. tit. 1. Reg. mibi 450. Flamin. Cartar. de exequutione sent. capto bannir. cap. fin. sub n. 308. Guttier. pract. lib. 1. q. 5. Lancelot. de attent. p. 2. c. 4. limit. 20. n. 16. Azened. l. 1. n. 3. tit. 4. lib. 1. noua recopil. plures refert Doctores Cened. ad Decretal. collect. 23. n. 1. quibus adde Surd. conf. 396. n. 26. vol. 3. Praxim Episcop. p. 1. verbo, clericus, §. 6. Cenal. communium contra communes, q. 563. à n. 5. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 108. cum segg. Valasc. consult. 48. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum personali, §. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus quilibet potest in Curia Romana conveniri, licet aliàs specificè forum ibi non sortitur, habet tamen ex causa ius reuocandi domum.
- 2 Delicti ratione efficitur quis de iurisdictione alterius.
- 3 Contrahens sortitur forum iudicis in cuius territorio contraxit si ibi reperitur.
- 4 Contractus confirmari ratione non sortitur ibi quis forum.
- 5 Contractus attenditur locus ubi celebratus fuit, non verò ubi resolutus.
- 6 Mandati ratione sortitur quis forum.
- 7 Domicilij ratione sortitur quis forum, & ibi potest conveniri.
- 8 Rei ratione sortitur quis forum, ubi res sita est.
- 9 Romana Ecclesia omnium aliarum mater est & magistra.
- 10 Declaratur text. in presenti.
- 11 Contractus nomen largissimè sumitur.
- 12 Domicilium in pluribus locis potest quis habere.
- 13 Sacerdos domicilium habet in loco beneficii.
- 14 Forum quis sortitur coram illo iudice, in cuius iurisdictione res etiam mobilis sita est.
- 17 Roma communis patria est omnium.

CAP. Licet. XX. & fin.

¶ Clericus quilibet licet non sortitur forum Romanum, ratione delicti, aut contractus, vel rei de qua agitur, conveniri potest in Curia Romana, quia & magistra, & mater omnium, nisi pro iusta & necessaria causa veniret, qua allata iure possit reuerti domum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Butr. Innoc. Anan. Imola,

Panorm. Anchar. Henric. Host. Felin. Barbat. Aretin. Mar. Soc. Mantua. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 34. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 213. eniellius Catal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. & p. 3. repet. in iure Canonico ad secundum Decret. librum Constantin. Coptius.

Ratione delicti.] Notatur ad hoc quòd ratione delicti efficitur quis de iurisdictione alterius, vide quæ dixi ad cap. postulasti 14. sub hoc tit. vbi citauit plures Doctores, quibus adde Franc. Molin. de brachio saculari, c. 10.

Seu contractus.] Notatur ad hoc quòd contrahens sortitur forum iudicis, in cuius territorio contraxit, l. habes absentes, §. proinde, ff. de iudic. vbi latè D. Barbosa c. 1. s. contrahentes, hoc tit. lib. 6. Bernard. reg. 641. Aulies ad cap. 27. Prætorum in gloss. enireguen, n. 6. Conar. pract. cap. 10. n. 3. Guttier. de iuram. confirm. p. 3. c. 16. Surd. conf. 106. n. 16. Ceuall. communium contra commun. q. 64. & in eo conveniri potest si ibi reperitur, vt per Franc. Molin. de brachio saculari, c. 28. n. 6. ac proinde secundum leges, & consuetudines laicorum, in quibus partes contraxerunt regulandum est contractus, l. si fundus, vbi Barth. ff. de emptione l. si non specialis, C. de testam. Bec. conf. 62. n. 8. lib. 1. Surd. decis. 19. n. 16. & decis. 197. per tot. quia forensis & extraneus contrahens in loco, ligatur ita ut illius loci l. venditor, §. si constat ff. com. pred. Iaffred. Lanfranc. decis. 176. incip. licet, Camil. Borrel. in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 43. de foro comp. n. 107. Brun. à Sole in locis commun. verbo forensis, n. 5. & partes semper videntur habere intentionem, & mentem contrahendi iuxta consuetudinem loci in quo sit contractus, vt dicit Bart. in l. cunctos populos, n. 43. vers. sed postea dubitari, in fin. C. de summa Trinit. quem refert, & sequitur Bertaz. de claus. instr. claus. 4. gloss. 38. n. 1. & claus. 20. gloss. 19. n. 1. & illius verba sunt intelligenda secundum statuta, & consuetudines illius loci, in quo fuerunt prolata, d. l. si fundus, d. l. si non specialis. Card. de iacis. & ambig. conuen. lib. 1. 4. tit. 39. n. 24. Ozafe. decis. 114. n. vltim. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 12. n. 1. vbi n. 2. quòd contractus factus à Lusitano extra regnum debet regulari secundum solemnitates loci, vbi celebratus est.

Intellige supradictam resolutionem procedere si contractus fiat, non verò si ibi tantum confirmetur, quia ratione contractus confirmati ibi non sortitur quis forum, Iaf. in l. more maiorum, n. 19. ff. de iurisd. omnium ind. Gail. lib. 2. obseru. 1. n. 4. Franc. Molin. de brachio saculari, c. 27. n. 13. & 14. Et ideo non attenditur locus in quo conditio fuit adimpleta, sed potius locus in quo contractus conditionalis fuit celebratus, vt per D. Barbosa in l. 2. §. legati, n. 164. ff. de iudic. Sic etiam pro distractu, & resolutione, ac rescissione contractus attenditur locus, vbi celebratus fuit, quatenus debitor ibi reperitur, vt per Matth. Coler. de processib. execut. p. 2. c. 1. n. 24. ad med. Tiraq. de iure mariti, gloss. 5. n. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 14. n. 22. Et ratione mandati sortitur quis forum, vt per 6 Hyppol. sing. 404.

Aut domicilij.] Notatur ad hoc quòd ratione domicilij sortitur quis forum, & ibi potest conveniri, tetigi ad c. dilecti, sup. hoc tit. Ad acquirendum autem domicilium requiritur animus, l. domicilium ff. ad municip. Dec. conf. 83. n. 11. Hieron. Gabr. conf. 189. n. 2. lib. 1. & licet animus constituendi domicilium in aliquo loco colligatur ex eo quòd inibi vbi habitat, habet maiorem partem suorum bonorum, vt tetigi ad c. ex parte 15. n. 4. sup. hoc tit. tamen quia factò etiam contrahitur, veluti si in eo habitauerit per decennium,

nium, est aduertendum tempus illud, nec aliud quodcunque expectandum esse ubi quis declarauit se vel-
le in aliquo loco habitare. Abb. in c. fin. in fine, vers. &
per hoc dico, de paroch. Socin. iun. in praesenti, n. 25. Surd.
conf. 346. n. 4. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 86. n. 2. Gail.
lib. 2. obseru. 35. n. 7. vers. licet autem, Rot. decif. 150. n. 7.
p. 2. diuers. & decif. 188. n. 3. p. 2. recent. & in Ariminen.
gabelle 10. Decembris 1625. coram R. P. D. Merlino.

8 Sine rei.] Notatur ad hoc quod ratione rei sortitur
quis forum, ubi res sita est, dixi ad cap. sane 3. supra
hoc tit.

9 Omnium Ecclesiarum mater est, &c.] Notatur ad hoc
quod Romana Ecclesia omnium aliarum mater est,
& magistra, dixi ad c. 2. de sum. Trinit. n. 6.

10 Vi ibi sua aduersarij responderet.] Vide Azeued. l. 1.
n. 21. & 2. tit. 16. lib. 8. noua recop. ubi considerat ideo
Episcopum, de quo in praesenti, potuisse conueniri
Romae pro delicto alibi commisso, quia ibidem con-
currebat partis accusatio contra illum Episcopum
voluntarie Romam accedentem, indice delicti remis-
sionem minime petente.

11 Tunc.] Vide quae D. Barbof. in l. 2. §. legatis, n. 70. cum
segg. ff. de iudic.

12 In gloss. seu contractus, ibi, hoc nomen contractus lar-
gissime sumitur, siue sit contractus, vel quasi contractus.
Vide Palat. in repet. rubr. de donat. inter virum, & vxor.
§. 68. num. 8. & 9. Tiraq. de iure mariti, gloss. 5. n. 121.
& 127.

13 In gloss. Aut domicilij, ibi, & potest quis habere do-
micilium in pluribus locis. Vide Sebast. Naui. ad l. La-
beo §. ff. ad municip. Farin. fragm. crim. p. 1. verbo, domici-
lium n. 22. Domicilium enim statim contraxisse cen-
setur, qui declarat se velle in aliquo loco habitare,
nec est expectandum aliud tempus. Gail. lib. 2. obseru.
35. n. 7. vers. licet autem. Menoch. de arbit. casu 86. n. 2.
Rot. decif. 150. n. 7. p. 2. diuers. & decif. 188. n. 3. p. 2. recent.
& fuit dictum Toletana matrimon. 10. Decembris 1625.
coram R. P. D. Merlino, & in Ariminen. Gabelle 10.
Decembris 1625. coram eodem. In dubio autem ex de-
cenali habitatione praesumitur animus perpetuo ha-
bitandi absque alia declaratione. Roland. conf. 69. n. 51.
& 53. lib. 3. Surd. conf. 371. n. 47. Stephan. Gratian. dis-
cept. foren. c. 824. n. 39. Rot. apud Marchef. de commis.
p. 2. pag. 228. sub n. 1.

14 In addit. huius gloss. ibi, ut Sacerdos domicilium ha-
bet in loco beneficii. Dixi in tract. de effo. & potest. Episc.
p. 2. alleg. 3. n. 53.

15 In gloss. Contra, ibi, etiam si res sit nobilis. Notatur ad
hoc quod sortitur quis forum coram illo iudice in
cuius iurisdictione res etiam nobilis sita est, vide Ti-
raquel. de retractu lig. §. 8. gloss. 5. n. 9. & de iure primog.
q. 48. num. ult.

16 In gloss. Compelli, ult. Vide quae D. Barbof. in l. 1. §.
legatis, n. 11. ff. de iudic.

17 In ead. gloss. ibi, Roma communis patria est omnium.
Vide Alciat. lib. 2. dispunct. c. 21. Quintil. Mandof. in
reg. 20. Cancel. q. 10. n. 2. Iaf. in l. qui Rome, in princ. ff. de
verb. oblig. Rot. in Collen hereditatis 26. Iun. 1624. coram
bon. mem. Buratto inter eius impressas decif. 813. Et
ideo in ea tanquam in communi omnium patria sunt
ferre omnes nationes de mundo, ut dicit Burg. de Pace
in repet. cap. cognoscentes. n. 210. sup. de consti. & Ioan.
Quintinus (licet cum aliqua nota Curiae) in repet. cap.
de multa, n. 110. de prabend. quos refert Dionys. Paul.
de vera quatuor Patriarchalium sedium erectione, c. 16.
n. 26. & 27.

Tom. I.

De Libelli oblatione.

TIT. III.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabarell.
Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania, Mar.
Socin. Panorm. Felin. Dec. Barbat. Aretin.
Ioan. Monach. Cujac. Guillelm. Durand.
in breuiar. aureo iur. Can. fol. 49. verso, Petr.
de Rauenna in compend. iur. Canon. Martin. Melnart. in
epitome Decret. fol. 52. Dan. Venator in analysi method.
iuris Pontif. a pag. 173. Goffred. & Host. in summ. huius
tit. Callan. & Anast. Germon. in paratitulis ad quinque li-
bros Decret. Lancel. in instit. Canon. Canif. in summ. iur.
Canon. Barthol. Carthag. in exposit. tit. iur. Canon. Zipæ.
in analytica postremi iuris Eccles. enarrat. pag. 124. Ca-
farel. in erotem. iur. Canon. nouissime Ioan. Honor. lib. 2.
sum. in Decret. omnes sub hoc tit.

De materia huius tit. agunt Guillelm. Durand. in
speculo iuris, l. 2. sub h. tit. & apud Castellanos l. 40.
tit. 2. p. 3. Marant. de ordine iudic. p. 6. tit. de libelli oblat.
Kirchou. tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 1. a n. 63. pag. 282.
Matienf. de dialogo relatoris, p. 3. c. 43. n. 1. Rebuff. de
except. n. 355. cum segg. Azeued. in rubr. tit. 2. lib. 8. noua
recop. Soar. de Pace p. 1. tom. 1. temp. 4. Cur. Philip. p. 1.
§. 11. Brunor. à Sole in loci com. verbo, libellus, Cardof.
in praxi iudicum, & aduoc. eod. verbo, Cotta in memorab.
eod. verb. Ludou. Miranda de ordine iudic. q. 19. Amat.
Roder. in pract. de modo, & forma videndi, seu exa-
minandi processum, c. 5. de libello actoris, Camil. Borrel.
in summ. omnium decif. tit. 49. de libello, Bernard. Graue.
ad pract. Camere Imper. l. 1. concl. 61. cum segg. & concl. 66.
de libelli ineptitudine.

S V M M A R I V M.

- 1 Actor tenetur in scriptis libellum porrigere.
- 2 Libellus in scriptis offerendus est.
- 3 Episcopi in Concilio provinciali sunt coniudices.
- 4 Libellus quid sit definitur.
- 5 Libellus quae continere debeat, remissus.

CAP. Ignarus II.

I Vdex non debet admittere actorem ad litigandum
nisi offerat libellum in scriptis. Colligunt ex Or-
din. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan.
Andr. Imol. Anan. Panorm. Anch. Host. Felin. Aretin.
Henric. Mar. Socin. Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration.
secundi libri iur. Pontif. pag. 42. Alagona in compend. iur.
Canon. pag. 215. remissus Casal. in annot. Ximen. in
concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Ang. collect. 1. Decret.
lib. 2. tit. 5. c. 1. desumitur ex Conc. apud S. Medardum,
quod est Monasterium in vrbe Sueffionensi, ubi id
Concilium habitum fuit tempore Carol. Lud. Imper.
filijs anno Christianae salutis 853. ex tertio vel Concil.
apud Burchard. lib. 2. Decret. c. 192. additur c. 9. sed Iuo
p. 6. c. 269. ait reperiri in veteri libro c. 8.

Libellum conscribentes.] Ergo in scriptis libellus of-
ferendus, ut constitutum est apud Lusitanos per Or-
din. Regiam lib. 3. tit. 20. §. 5. Et apud Castellanos l. 1.
tit. 2. lib. 4. noua recop. Matienf. in dialogo relatoris, p. 3.
cap. 43. n. 1. Perez l. 11. gloss. 1. verbo, la demanda no fue
dada en escripto, tit. 3. l. 3. Ordin. Cardof. in praxi iudi-
cum, & aduoc. verbo, libellus, n. 6. Kirchou. tom. 1.
K 2